

культура

щоп'ятниці

7 жовтня 2016 р.

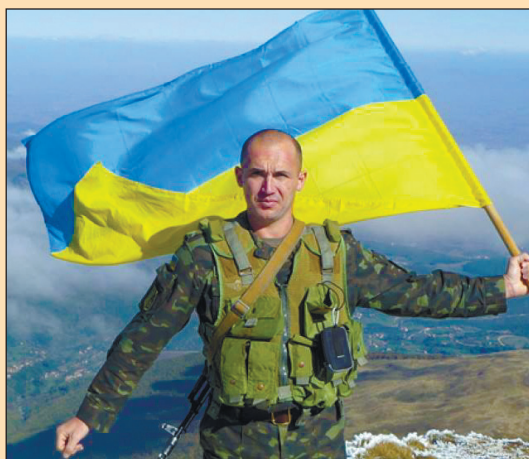
і життя

Щоденники прощ

стор. 4

Ідентифікація

стор. 7

На рідній землі

стор. 14–15

Праведники Бабиного Яру

стор. 3

Фотоколаж Романа РАТУШНОГО

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

актуально

■ ПОВЕРНЕННЯ МУЗЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ

3 жовтня в ІА «Укрінформ» відбулася прес-конференція, присвячена поверненню Амстердамським археологічним музеєм Алларда Пірсона на територію України експонатів виставки «Крим. Золотий острів у Чорному морі». Саме з такою місією відбуває на судове засідання окружного суду Амстердаму (Нідерланди) 5 жовтня українська делегація.

Міністр культури України Євген Нищук під час свого виступу зазначив, що експонати виставки, які демонструвалися в Музеї Алларда Пірсона, перебували там відповідно до договорів між цим закладом та низкою українських музеїв, частина з яких розташована в АР Крим. Усі договори були підписані сторонами ще до здійснення Російською Федерацією незаконної окупації півострова, а всі музейні предмети цієї виставки (це понад дві тисячі одиниць зберігання та більше п'ятсот музейних предметів) є державною частиною Музейного фонду України.

«Ця справа — не просто боротьба за наші цінності. Це комплексна боротьба, у тому числі й на інформаційному рівні. Це не просто суд, це принципова історія для України, і ми би просили засоби масової інформації — і тут в Україні, і в Європі, зокрема й в Амстердамі, — долучитися до висвітлення цієї принципової для нашої країни ситуації, проявити консолідовану позицію та солідарність і підтримку, — сказав Євген Нищук. — Ми знаємо про те, що РФ активно включилася в цей процес, використовує тиск на різних рівнях.

Колекція, що перебуває в Амстердамі, має повернутися до власника — держави України, до Національного музею історії України: на тимчасове зберігання до моменту деокупації Криму».

Один зі спікерів прес-конференції, заступник міністра юстиції України Антон Янчук пояснив передумови виникнення суперечки, пов'язаної із поверненням музейних цінностей назад в Україну.

«Передумовою цієї ситуації стала тимчасова окупація частини України, якби не це — то суперечки не існувало б», — повідомив Антон Янчук.

«Україна зі свого боку вимагає повернення цих цінностей на підконтрольну територію — як власник музейних цінностей, що є частиною Державного музейного фонду країни.

Кримським музеям фактично було лише надано право оперативного управління відповідними музейними цінностями. Позиція держави України полягає в тому, що держава — як власник цих цінностей — має переважні права наголошувати на тому, куди, як і коли вони повинні повертатися.

Відповідні музеї мали право управління відповідними культурними цінностями в минулому, але ці права були скасовані. На сьогодні, за законодавством України, немає правової підстави керувати цими цінностями і вказувати, куди і яким чином вони мають бути повернені», — додав пан Янчук.

За його словами, позиція України є правильною і сильною, тому розраховуємо, що відповідне рішення після слухання буде винесено на користь держави України. Однак варто зазначити, що поряд із правовою площиною існує політична та інформаційна, в яких сторона кримських музеїв та сторона Російської Федерації вживають певних заходів для створення інформаційних приводів та інформаційних тем — для певної дезорієнтації учасників процесу.

Також Міністерство культури України інформує, що під час підготовки до участі у судових засіданнях щодо колекції археологічних знахідок «Крим. Золотий острів у Чорному морі» виникає низка перешкод і технічних затримок, пов'язаних з участю у судовому засіданні української делегації. Одночасно є інформація з різних джерел щодо участі у процесі представників кримських музеїв та певного впливу на них третіх осіб, що ставить під сумнів об'єктивність представлення сторін.

Прес-служба Мінкультури

Наші видання потребують підтримки

Євген БУКЕТ

4 жовтня відбулася нарада видавничої ради Національного газетно-журнального видавництва та головних редакторів газет і журналів, що їх видає наше державне підприємство. Вів засідання голова видавничої ради Андрій Курков.

Як відомо, Національне газетно-журнальне видавництво забезпечує висвітлення культурного життя України, книговидавничого процесу, актуальних соціально-державних питань, проблем розвитку сучасного мистецтва, збереження й актуалізації національної спадщини. Пріоритетним для періодичних видань видавництва є утвердження національної свідомості читачів, висвітлення правдивої української історії, актуалізація процесів духовності, формування суспільної думки.

Євроінтеграційні процеси в Україні проходять на тлі сплеску інтересу до вітчизняної історії, культури, народних традицій і звичаїв, прояву патріотичних почуттів і нового ставлення до питань віри. Друковані видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» культурологічного спрямування є найвпливовішими часописами

Фото Романа РАТУШНОГО

означеного медіа-сегменту і публікують переважно оригінальну й унікальну інформацію, яка не має аналогів ані в Інтернет-середовищі, ані на сторінках інших періодичних ЗМІ.

На нараді обговорювалися питання передплатної кампанії на 2017 рік, зокрема, створення дистриб'юторської мережі в областях України, проблеми із виконанням Постанови Кабінету Міністрів України № 946 від 18 листопада 2015 року на місцях, співпраця з державними підприємствами-монополістами щодо розповсюдження видань тощо.

Генеральний директор ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» звернув особливу увагу на те, що сума фінансової підтримки видавництва державою не змінюється з 2015 року. Хоча порівняно з періодом 2010–2014 років — вона була навіть зменшена, і це негативно відбилося

на роботі підприємства з огляду на інфляцію та девальвацію національної валюти. Незважаючи на це, за останні 10 місяців було відновлено повноцінне видання усіх друкованих ЗМІ, зроблені значні зусилля з оновлення дизайну, верстки видань, із просування їх на ринку тощо. Загалом упродовж 2016 року обсяг надходжень від передплати видань Видавництва збільшився на 70 % порівняно з 2015 роком.

На жаль, коштів, які передбачила держава на фінансування підприємства на наступний рік, не вистачає навіть на фонд оплати праці. У випадку, якщо граничний обсяг бюджетних видатків залишиться на рівні цього року, наше Видавництво буде не в змозі здійснювати свою діяльність у повному обсязі, що вкрай негативно позначиться на ринку українських культурологічних ЗМІ.

Сьогодні, у період агресії Росії та окупації Криму, як ніколи є актуальним питання інформаційної боротьби з агресором та необхідності у підтримці культурно-патріотичного розвитку. Україномовні засоби масової інформації культурологічного спрямування — важливий чинник у формуванні іміджу держави та джерел інформації для українців, духовності нації.

Тому, за підсумками наради, генеральний директор ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» Андрій Щекун і голова видавничої ради Андрій Курков звернулися з листом до голови Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності Миколи Княжицького щодо перегляду розмірів цільового фінансування Видавництва відповідно до мінімальних потреб нашого підприємства.

Стартував форум Галичини у Харкові

4 жовтня в Харкові розпочався культурний форум «ПогранКульт: ГаліціяКульт», у якому беруть участь 300 мистців з Галичини та Слобожанщини.

Програма форуму включає понад 80 культурних подій: кінопокази, концерти, театральні вистави, літературні читання, художні виставки, лекції та дискусії.

Рекомендуємо відвідати дискусію «Нові контексти старих ідей: про націоналізми в Україні та Європі», яка відбудеться за участю Олександра Зайце-

ва, Михайла Мінакова, Василя Расевича, Сергія Наумова. Модератор — Володимир Склокін. Про український націоналізм можна буде дізнатися багато цікавого, а також розпитати диспутантів у неділю, 9 жовтня, о 16.00 — в локації «Студія 42» (пл. Конституції, 1, під'їзд 7, поверх 2).

Окрім знаменитих літературних явищ Галичини, як-от «Станіславський феномен» із його чільними представниками — Юрієм Андруховичем, Тарасом Прохаськом та Володимиром Єшкілевим, у літературній програмі висвіт-

лені явища менш знані, андеграундні, на перший погляд нічим не пов'язані з літературою. Наприклад, розмова з Андрієм Курковим, що присвячена львівським хіпі.

Також рекомендуємо відвідати розмову про «Станіславський феномен», що відбудеться в четвер, 13 жовтня, о 19.00; а також мультимедійний перформанс Галини Крук «Опір матерії» за участю Юрка Єфремова та Ігоря Цикури — у неділю, 16 жовтня, о 20.00. Обидва заходи пройдуть в Інтелектуальному барі Lacan (вул. Пушкінська, 74).

Театралів зацікавить вистава режисера Олексія Кравчука «Баба», в якій ідеться про сім'ю, що мешкає у Чорнобильській зоні відчуження. Виставу покажуть 18 жовтня о 20.00 — у Харківському театрі для дітей та юнацтва (вул. Полтавський Шлях, 18). Завершиться форум 18 жовтня у Старому цирку (пл. Національної Гвардії, 17), де о 18.00 відбудеться концерт «Чи складно вести коней?» за участю знаменитого чеського рок-гурту The Plastic People of the Universe та Молодіжного академічного симфонічного оркестру «Слобожанський».

актуально

■ БОГДАН СТРУТИНСЬКИЙ ОЧОЛИВ НАЦІОНАЛЬНУ СПІЛКУ ТЕАТРАЛЬНИХ ДІЯЧІВ УКРАЇНИ

3 жовтня у Будинку актора відбувся позачерговий з'їзд Національної спілки театральних діячів України, в якому взяли участь 94 представники регіональних відділень. Про роботу з'їзду присутніх проінформували голови міжобласних відділень НСТД України.

З метою обрання нового очільника театрального об'єднання були заслухані претенденти на головування Спілкою: Олексій Кужельний (режисер, театральний та громадський діяч, народний артист України, голова Київського творчого відділення НСТДУ) і Богдан Струтинський (театральний режисер, директор і художній керівник Київського національного академічного театру оперети, заслужений діяч мистецтв України, народний артист України). Вони презентували зібранню свої програми діяльності, розвитку та здійснення реорганізації Спілки.

Після обговорення представлених програм шляхом відкритого голосування члени з'їзду більшістю голосів обрали новим головою Національної спілки театральних діячів України Богдана Струтинського.

Під час позачергового з'їзду НСТДУ делегати також порушили нагальні питання розвитку театральної справи та стану функціонування самої Спілки. Зокрема обговорили питання доопрацювання та удосконалення закону щодо запровадження контрактної форми роботи в галузі культури та конкурсної процедури призначення керівника державного чи комунального закладу культури, стан Будинку ветеранів сцени, налагодження дієвої співпраці з Міністерством культури України тощо.

Прес-служба Мінкультури

■ ЄДИНИЙ У РОСІЇ УКРАЇНСЬКИЙ ХРАМ ЗНЕСУТЬ ЗА РІШЕННЯМ СУДУ

Московський обласний суд третього жовтня ухвалив рішення знести у місті Ногінську Свято-Троїцький храм Богородської єпархії Української православної церкви Київського патріархату. Церква у Ногінську була єдиною культурною спорудою на території Росії під юрисдикцією УПЦ КП.

«Сьогодні чорний понеділок для Богородської єпархії УПЦ Київського патріархату в Росії. Московський обласний суд виніс рішення за нашим апеляційним позовом. Із третього жовтня 2016 року набуває чинності остаточний вирок у знесенні нашого Свято-Троїцького храму в місті Ногінську Московської області, задовольняючи позивача – адміністрацію Ногінського району (а по суті – Московську патріархію), та рішення першої судової інстанції Ногінського міського суду», – написав на своїй Фейсбук-сторінці ієромонах Святослав Скороход.

Священнослужитель повідомив, що, згідно із постановою суду, храм буде знесений у 4-місячний термін за рахунок Київського патріархату.

Свято-Троїцький храм існував із початку 1990-их років, а в 1994-ому його настоятель, митрополит Адріан (Скорина), будучи етнічним українцем, перейшов до УПЦ КП.

Віряни та священнослужителі УПЦ КП постійно зазнавали цькування з боку Московського патріархату, а з початком російсько-української війни воно набуло глобального характеру.

Храм щодня таврували по телебаченню, по місцевому радіо і в газетах. Тексти розклеєних по місту листівок теж стали жорсткішими. У них УПЦ КП називалася вже «лжецерквою» і повідомлялося, що її священники «не вважають гріхом убивати тих, хто живе на Донбасі і в Москві», а також «вітають військовій дії хунти на південному сході країни». Апогеєм цькування стало подання позову у земельному спорі від імені адміністрації Ногінського району.

Виставка «Смертельний шлях»

У головному корпусі Національного музею історії України у Другій світовій війні презентували виставку «Смертельний шлях», присвячену 75-й річниці трагедії Бабиного Яру.

В основі експозиції – фондові колекції Меморіального комплексу із залученням матеріалів Галузевого державного архіву СБУ, Державного архіву Київської області.

Міністр культури України Євген Нищук, відкриваючи виставку, висловив подяку за цікавість до проекту та зазначив, що саме завдяки великій кількості молоді, що присутня у музеї, можна буде по-новому переосмислити масштаби трагедії у Бабиному Яру.

«З такою молодого енергією хотілося б говорити про щось дуже світле і красиве – музику, культуру, – сказав міністр. – Але ми перебуваємо тут у

дні, коли Україна вшановує 75-і роковини трагедії Бабиного Яру – страшної сторінки Києва. Тисячі невинно убієнних пішли з життя через безлюдне бажання принизити, знищити, вичистити, забрати людське життя за етнічним принципом. На уроках історії у школах описують масштаби трагедії та кількість загиблих, але, саме дивлячись на подібні інсталяції, усвідомлюєш, наскільки реальною була трагедія».

Виконувач обов'язки генерального директора Національного музею історії України у Другій світовій війні Іван Ковальчук додав, що до музею вже надійшло чимало заявок для екскурсій саме на цю виставку, а загалом заклад відвідали вже понад шістьсот тисяч тих, хто хоче послухати і почути, як говорить історія.

«Тут уперше представлені речі, які раніше ніде не експонувалися. Це абсолютно унікальна добірка. І саме ці автентичні предмети, часто надані нащадками свідків цих страшних історичних подій, створюють неповторну ауру, в них відчувається подих часу», – додав пан Ковальчук.

В експозиції понад 500 музейних предметів, зокрема ху-

дожні та вишиті полотна на тему Бабиного Яру, автентична бруківка, скрині та валізи, окуляри, фотографії, годинники. Представники ромської громади надали особисті речі, яскраві хустки, книги. Унікальним експонатом виставки є також піаніно киянки Єлизавети Бріксман-Репніної, 32-річної жінки, яку було роз-

стріляно у Бабиному Яру. Музичний інструмент був переданий Історико-меморіальним музеєм «Героїзм і Голокост», грав на ньому онук єврея, якому в ті моторошні дні дивом вдалося врятуватися.

«Дідусь мені розказував про той час, – згадує молодий музикант Даніель Штейн. – Як німці зайшли у Київ, як усіх євреїв вели вулицею Мельникова, як він із мамою та молодшою сестрою, якій було 5 років, йшов разом, як людей розділяли на колони – чоловічу та жіночу, як загинули його близькі, а його самого незнайомий чоловік підштовхнув – і дідусь зміг схватитись у водостічній трубі, як він чув згори всі крики, постріли і як тікав через єврейський цвинтар».

Документальна частина виставкового проекту розкриває антисемітську доктрину нацизму та її втілення в Німеччині, Європі й Україні; механізми підготовки до широкомасштабних акцій у Бабиному Яру, їхній хід і спроби приховати сліди злочинів.

Уперше музейними засобами висвітлюється геноцид ромів. Комплекси «праведників Бабиного Яру» подані через призму дилеми: рефлекс самозбереження чи загальнолюдські принципи. Водночас документально окреслені й негативні епізоди нашої історії, зокрема допомога окупантам у так званому «остаточному вирішенні єврейського питання» з боку місцевих колаборантів.

Документальні розділи виставки доповнюються художньо-образними композиціями.

«Коли руйнується світ» – втілення смертельного шляху до Бабиного Яру. Він інстальований із використанням автентичної бруківки та оригінальних речей жертв. В основі – однойменне художнє панно Ади Рибачук і Володимира Мельниченка.

«Розстріляний звук» – композиція, у центрі якої піаніно вбитої у Бабиному Яру Єлизавети Бріксман-Репніної. Цей музичний інструмент став невід'ємним складником експозиції.

Презентація завершилася показом документального фільму «Праведники світу. Київ. Бабин Яр» (2015).

Виставка відкрита для відвідувачів...

Прес-служба Мінкультури

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

акцент

В ІМ'Я МИРНОГО СПІВЖИТТЯ

У контексті 75-річчя однієї з трагічних сторінок історії голокосту в Україні – вбивства євреїв 29–30 вересня 1941 року у Бабиному Яру в Києві – варто згадати інсталяцію «Дерево життя» Оксани Чепелик.

Вона реалізована 17 вересня 2016 року у Великій синагозі міста Острого Рівненської області – в рамках проекту «Міфологема міста» / «Метамісто». Проект здійснено, аби привернути увагу до побудованої в XV столітті Великої синагоги, однієї з найстарших у Східній Європі.

Костянтин Острозький 1576 року заснував у місті Острозі славу Острозьку академію, зібрав у ній видатних науковців і педагогів. Тут працював Іван Федоров, що видав свої найвідоміші книги – «Буквар» та «Острозьку Біблію».

В Острозі мешкали українці, татари і євреї. Останні з початку XIX століття і до 1941 року складали більшість населення.

4 серпня 1941-ого в лісах під містом знищили 3000 євреїв, під час наступної акції 1 вересня вбили ще 2,5 тисячі осіб. 15 жовтня 1942 року в околицях міста від рук німців загинуло близько 3 тисяч євреїв, які залишилися в Острозі.

В інсталяції у внутрішньому просторі Великої синагоги нитками створена структурна павутина-плутанина, що відсилає до кабали – духовного містично-філософського вчення юдаїзму. Мистецька інсталяція нагадує кабалістичне «Дерево життя» з десятима сфіротами і 22 єврейськими літерами, які були зображені у «Сефер Йецира» («Книга Творення»).

У першій главі розповідається про сфірот, а в інших п'яти – про значення окремих літер у процесі творення. Далі в тексті розглядаються 22 літери єврейського алфавіту в їх зв'язку з творенням. Комбінації «основних літер» містять у собі корені всіх речей, а також протилежність добра і зла (онег ве-нега).

Якщо павутина апелює до забуття, то структура інсталяції «Дерево життя» звертається до творення і життя. І якщо в Острозі колись мирно жили українці, євреї і татари, то це актуальна модель для наслідування сьогодні. А вектор інсталяції спрямований у майбутнє – до мирного співжиття.

Ігор КОЖИН

Фото Віктора ПУШКАРЯ

На фото: інсталяція «Дерево життя»

Щоденники Соловецьких прощ

Євген БУКЕТ

28 вересня в Національній історичній бібліотеці України відбулася презентація збірника статей учасників Соловецької печалі України».

Захід організувало Київське товариство політ'язнів та жертв репресій спільно з Міжнародним об'єднанням «Соловецьке братство».

У книзі «Соловецька печаль України» описана історія вшанування пам'яті понад тисячі каторжан, розстріляних в урочищі Сандармох у Карелії, на півночі Росії. Серед них – український режисер Лесь Курбас, письменники Валер'ян Підмогильний, Микола Куліш, Микола Зеров... Це публікації української преси 2011–2013, а також попередніх років, починаючи від 1997-ого, коли було віднайдено Сандармох – місце масових розстрілів людей доби Великого терору. У книжці подано спогади, роздуми, інтерв'ю учасників Соловецьких прощ – поїздок делегацій української громадськості до меморіалів жертвам політичного терору, встановлених у Санкт-Петербурзі (Левашовська пустка), урочищі Сандармох, що в Республі-

ці Карелії, та на Соловецьких островах (Архангельська область Росії). З 2014 року з міркувань безпеки їздити на Соловки припинили.

Упорядник видання – оглядач газети «Голос України» Світлана Чорна. Автори більшості текстів – журналісти, серед них Георгій Лук'ячук, Олена Халімон, Богдан Теленько та інші. А відкривають збірник статті Григорія Куценка і Василя Овсієнка – правозахисників, репресованих за радянського режиму. Живі, цікаві розповіді репресованих, зокрема спогади Михайла Михалка «Як я став націоналістом», і пізнавальна інформація з історії Соловецьких прощ є родзинкою видання.

Спогадами про свої поїздки до місць масових розстрілів наших земляків поділилися:

Георгій Лук'ячук

поет, депутат Верховної Ради кількох скликань Іван Драч, голова ГО «Соловецьке братство» Георгій Лук'ячук, заслужений артист України, лідер гурту «Хорей Козацька» Тарас Компаніченко, інші учасники

щі є унікальним», – зазначив на презентації заступник голови УІНП Володимир Тилишак. Він висловив надію, що в найближчому майбутньому практика Соловецьких прощ все ж відновиться.

Сайт пам'яті загиблих рівнян

В Інтернеті розпочав роботу сайт «Революція гідності. Війна. Рівненщина» (<http://memo.gv.ua>), створений Рівненською обласною універсальною науковою бібліотекою за підтримки центральних районних та міських бібліотек.

Автор ідеї та координатор проекту – Раїса Щербан, головний спеціаліст обласної бібліотеки, заслужений працівник культури України.

Ресурс створений як пам'ять про рівнян, які боролися і віддали життя за гідність і свободу, цілісність і незалежність України, її європейське майбутнє. У трьох розділах сайту – «Майдан», «АТО», «Героям присвячується» – 103 історії. Це біографії воїнів, інформація про їхні нагороди та вшанування, спогади рідних, окремі пу-

блікації про них у пресі та в Інтернеті, відеоматеріали. Через форму «Контакти» всі зацікавлені мають можливість надіслати інформацію, яка доповнить дані про загиблих земляків.

Презентація сайту відбулася в обласній бібліотеці 20 вересня: за участю народних героїв України, керівників області різних рівнів, представників місцевих ЗМІ, громадських організацій, які опікуються воїнами АТО, вчителів-істориків, бібліотекарів міста. Присутні високо оцінили напрацювання бібліотеки та вказали на вагомий роль сайту для увіковічення пам'яті про загиблих воїнів.

Рівненська обласна бібліотека вже має досвід у створенні тематичних сайтів. Інтернет-користувачам добре відомі такі бібліотечні ресурси, як «Історична Волинь» (<http://istvolyn.info>), «Освітній навігатор» (<http://navigator.rv.ua>), регіональний інформаційний портал «Рівненщина» (<http://irp.rv.ua>).

Олександра ПРОМСЬКА

редактор

Єлизавета ТАРАСОВА

театр

ПАМ'ЯТЬ ПРО МИТЦЯ

Для завзятих театралів ім'я Сергія Данченка означає багато. Для когось він був взірцем успішного режисера найвищого пілотажу, для когось учителем, колегою, а кому особливо пощастило – він відкрив театральний небосхил.

Непересічна особистість, яка повернула творчий вектор Національного академічного драматичного театру імені І. Франка у бік Європи, стала еталоном блискучого художнього керівника, назавжди залишила глибокий слід в історії закладу.

На його честь названа Камерна сцена рідного театру, біля входу на яку розташований пам'ятник Сергію Володимировичу. Його дух «франківці» досі відчують і беруть із неймовірним трепетом.

Академік Академії мистецтв України, професор, лауреат Шевченківської премії, Сергій Данченко здійснив понад 60 постановок в Україні та за кордоном. Його вистави – «Украдене щастя» І. Франка (1979), «Дядя Ваня» А. Чехова (1980), «Візит старої дами» Ф. Дюрренматта (1983), «Енеїда» І. Котляревського (1986), «Тев'є-Тевель» за Шолом-Алейхемом (1989), «Санаторійна зона» за М. Хвильовим (1990), «Патетична соната» М. Куліша (1993), «Крихітка Цахес» Е. Гофмана (1995), «Приборкання норавливої» та «Король Лір» В. Шекспіра (1996–1997), «За двома зайцями» М. Старицького (2000) – змінили обличчя театру.

Сергій Володимирович віддав чимало років свого життя служінню театру імені І. Франка. Ще досі згадують колеги та вдячні учні про цю віддану Мельпомені людину, про те, як цілодобово світилися вогники в його очах та вогні у його кабінеті...

Цей театральний сезон особливий для «франківців», адже єдиній виставі за режисурою Сергія Володимировича, яка залишилась у репертуарі трупі, – «Приборкання норавливої» – 2 жовтня виповниться 20 років, а навесні 2017-ого театралі відзначатимуть 80-річчя з дня народження режисера.

Для головного героя «Приборкання норавливої» і відповідального за цю виставу – народного артиста України Олексія Богдановича – постать Сергія Данченка одна з ключових у його житті. Адже режисер, помітивши здібного студента 2-ого курсу, після закінчення навчання запросив до себе в театр.

Пан Олексій пригадує: «Сергій Володимирович до мене трепетно ставився, можна сказати, мабуть, любив мене. Хоча, коли я прийшов до театру, були певні моменти напруги – з мого боку, звичайно. Сергій Данченко тримав мене доволі довго в такому стані адаптації до колективу, театру, до репертуару.

Я безмежно довіряв йому, у нього був вишуканий театральний смак, досвід, розум, освіта, знання... Для мене він був беззаперечним авторитетом.

Дуже мало режисерів, особливо тепер, які опікуються актором, його зростанням як творчої особистості і як людини. Його опіку я постійно відчував...»

Той, хто запалював зірки

Усім відома істина, що людина жива, доки живе її справа та пам'ять про неї.

Тож про Сергія Данченка говоримо з актором Олексієм Богдановичем.

– Можете пригадати, що відчували, коли Вас призначили на роль Петруччо 20 років тому?

– 20 років – це тривалий термін, важко згадати почуття, які тоді виникли... Пам'ятаю невпевненість, страх, бо, *поперше*, Шекспір – це завжди відповідально, *по-друге* – яскрава, характерна роль. До цього у мене були романтичні, ліричні, соціальні герої, тому було страшнувато переходити в іншу сферу діяльності.

З цими сумнівами я звернувся до Сергія Володимировича. На що він мені сказав: «Не варто боятися нового, треба кидатися в те нове, тому що ту доріжку, по якій ти йшов, ти вже добре знаєш... А ця сфера для тебе незвідана, тому треба пробувати». З ним дуже важко було вступати в якісь дебати, тому що він був завжди на 5 голів вищий за всіх нас. І от спільними зусиллями випустили цю виставу, яка уже 20 років іде в театрі...

– Чим він був особливим для Вас?

– У нас усе було побудоване на творчому процесі. Ми ніколи не були друзями, бо дистанція, звичайно, велика, і я ніколи не ліз йому в душу. Так само і він: дуже делікатно до мене ставився, нічого ніколи не випитував.

Пам'ятаю такий випадок: я йду по коридорі в театрі (я вже щось зіграв у цьому театрі, вже отримав Шевченківську премію за кіно) і зустрічаю Сергія Данченка. Він трохи сумний. «Добрий день!» – «Добрий день!» Далі йдемо разом, він щось мені говорить, а потім зупиняється і каже: «Та отримаєш ти це звання!» Я аж стрепенувся: «Сергію Володимировичу, але ж я не просив у вас ніякого звання». Але він це на випередження мені сказав, щоб я не нервував, щоб не почувався некомфортно.

Я шкодую, що мало часу з ним проводив, мало спілкувався. Тільки коли він пішов із життя, я зрозумів, ким він був, скільки я міг би взяти від нього у творчих питаннях, у жит-

Олексій Богданович

тєвих. «Клондайк» мудрості, знань, всього того, чого зараз мало у нашій буденності.

– Він був із тих режисерів, які показують, як треба зіграти, чи тільки окреслюють завдання акторові?

– Іноді, дуже рідко, показував. Коли вже у глухий кут заходила якась ситуація, або якась сцена не йшла. У той момент зривався з місця і показував. Але він актором був поганеньким, знав, що це не його коник, тому дуже рідко так чинив. Зазвичай словами, завданнями, діями апелював, і ніколи не нав'язував своєї думки. Відштовхувався від актора, його психофізики, здібностей, таланту, від його можливостей.

– Сергій Володимирович прошив грати чи жити?

– Безумовно, жити. Йому було дуже образливо, коли його слова хтось пропускав

повз вуха. Він любив акторів, які могли думати, сумніватися, які працювали над собою, читали, а найголовніше – жили театром. Дуже не любив самозакоханих. Він і сам жив театром у буквальному розумінні цього слова: перебував там від ранку й до ночі.

Він розумів, що всі актори хочуть бути першими, але це нереально, тож часто повторював таку фразу: «Театр – це та сама армія: є генерали, старший і молодший офіцерський склад, а є рядові, і з цим нічого зробити не можна». Але прагнути до кращого обов'язково треба, Сергій Володимирович спонукав людей до самовдосконалення...

Таке рідкісне поєднання – неймовірно глибокого митця і дуже вразливої людини. Він мав здатність переживати, страждати, сумніватися. Це мене завжди в ньому приваблювало: здавалося б, така одіозна людина, а має сумніви, якісь грізоти внутрішні.

– Він вважав, що театр змінює світ?

– Так, однак в ілюзіях не втавав. Чітко розумів, що глобально змінити світ практично неможливо, але якусь частину людей – цілком реально. І коли йому закидали, що він робить якісь непопулярні речі, – його це завжди драгувало.

Якось він взявся за дуже складну п'єсу – «Росмерхольм» Ібсена. Він сказав: «Я знаю, що не буде кінної міліції на цій виставі, що вона

буде іти, може, у напівпорожніх залах. Але вона необхідна тим людям, які прийдуть; хай їх буде жменька, трошки, але вона їм потрібна, і вона потрібна трупі, яка має вчитися на такій драматургії».

Я з цим абсолютно погоджуюсь: якщо ми будемо весь час робити публіці реверанси та відповідати виключно на попит, то скотимося до знімання штанів. Він таким чином виховував публіку.

– На Вашу думку, який темперамент був притаманний Сергію Данченку?

– Він спокійний чоловік був, внутрішній, не фонтанував. Якщо бачив, що співрозмовнику цікаво, то розкривався. Він розумів: актори – це діти, які стали дорослими, і з ними треба бути дуже обережним. Іноді нього вистачало на це сили, іноді ні, часом міг «припечатати» людину, поставити її на місце.

Пригадую, якось ми почали працювати над одною виставою (а Сергій Володимирович був мисливцем, дуже любив на качок ходити)... і от «застольний період» – щось розбираємо, Данченко говорить, актори перебивають (кожен виказує свою точку зору). Він делікатно перечікує, чемно мовчить, дає можливість усім висловитися, потім робить невеличку паузу і раптом видає (чомусь російською): «Как жаль!..» Усі напружилися: що ж далі він скаже? «Как жаль, что актеры не летают, как птицы...»

Спілкувалась Єлизавета ТАРАСОВА

редактор
Христина ДИЧКО

МИСТЕЦТВО

■ РЯДКАМИ БІОГРАФІЇ

Микола Кузюра народився 3 березня 1920 року в селі Матвіївка Сосницького району Чернігівської області – у багатодітній селянській родині. Мав п'ятьох братів та двох сестер, серед яких був найстаршим. У батьків було майже 5,5 га землі та велике господарство, тож родина вважалася досить заможною. Але з початком колективізації все змінилося.

Худобу забрали до колгоспної ферми, присадибні ділянки обмежили. Життя селян змінилося назавжди.

Після закінчення навчання у Сосницькому сільськогосподарському технікумі М. Кузюра був мобілізований до армії, там його й зустрів війна.

У складі своєї 14-ої бронетанкової дивізії був відправлений на Західний фронт – під Мінськ, у район Лепеля. Після загибелі командира взяв на себе командування усім зводом. Згодом М. Кузюра потрапив у полон, його подальший шлях пролягав на Захід: через Білорусь, Польщу та Німеччину – у концентраційний табір, розташований у Франції, в Арденських лісах.

«Туманний ранок у лісі» (1999). Полотно, олія

У червні 1944 року Микола Кирилович разом із двома своїми товаришами зумів утекти, деякий час переховувався у французького фермера, а потім йому вдалося зв'язатися з партизанами Руху опору Франції та приєднатися до партизанського загону. Там він перебував до звільнення території союзними військами. Далі його чекала репатріація до Радянського Союзу. 17 квітня 1945 року М. Кузюра прибув до Одеси. Репатрійованих відправили у Забайкалля, в Букачанське рудоуправління тресту «Забайкалвугілля».

Лише у жовтні 1949 року Микола Кирилович нарешті виїхав на батьківщину. Працював за спеціальністю – агрономом, навчався в Українській сільськогосподарській академії на агрономічному факультеті, згодом підготував та захистив кандидатську дисертацію з технології вирощування жовтого люпину. 27 липня 1966 року М. Кузюра було присвоєно науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

Упродовж 1973–1985 років працював на посаді завідувача відділу впровадження ефективних технологій у рослинництві на Чернігівській обласній дослідній станції та продовжував займатися науково-дослідницькою роботою в галузі вирощування зернобобових та круп'яних культур. Опублікував більше 50 наукових робіт.

Помер М. Кузюра 28 січня 2009 року. Похований у селищі Прогрес Чернігівської області.

Художник Микола Кузюра належить до покоління, що зазнало голод, лихоліття війни, заслання, рано пізнало справжню цінність життя.

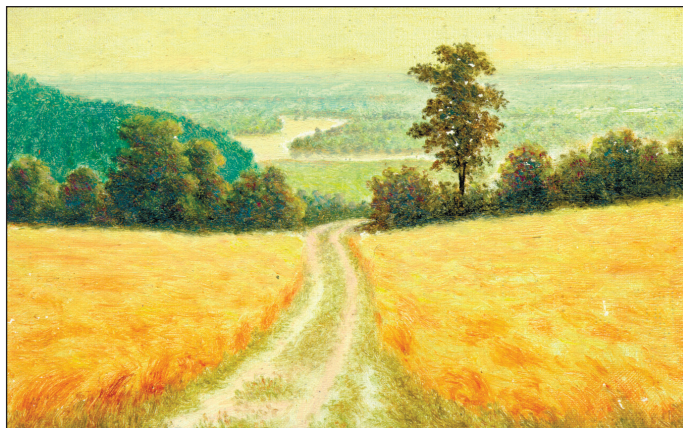
Але труднощі не зруйнували його потягу до творчості та оптимізму.

Пам'ятаю його як високого, ставного чоловіка під два метри заввишки. Казав: «Маю клопот з землею – будуть овочі та фрукти, маю кілька вуликів на пасіці – буде трохи меду, куплю козу – буде парне молочко. Житиму до ста років».

Кожного дня у будь-яку погоду гуляв головною вулицею села, завжди перший вітався, спілкувався з односельцями. Ще малою школяркою вперше побачила його картини на виставці народної творчості у сільському клубі і була вражена: ліс, пронизаний сонячними променями, довгі віти верб, схилені над тихою водою ставка, закохані молодята на польовій дорозі – впізнавані до щему в грудях картини рідного краю.

Вже давно немає того ставка, навечно змінився ліс, а поглянеш на полотно – і час ніби зупиняється, і знову ти маленькою дівчинкою повертаєшся у незабутні дні щасливого дитинства. За ці відчуття я назавжди вдячна талановитому художнику-аматору, моєму землякові з Чернігівщини Миколі Кириловичу Кузюрі.

Потяг до малювання у Миколи Кузюри проявився ще в дитинстві. Спочатку малював крейдою та вугіллям, у школі перейшов на олівці та акварель, а починаючи з 16 років,

«Придеснянська далечинь біля Коропа» (1982). Картон, олія

«Сільська вулиця. Прогрес» (1999). Полотно, олія

навчився писати олійними фарбами. «Схильність до живопису прийшла по батьківській лінії, бо син дідового брата був видатним самодіяльним майстром пензля у жанрі пейзажу», – згадував Микола Кирилович.

По-різному складалася доля художника, та він ніколи не втрачав оптимізму, віри в краще і віддано служив власним ідеалам.

Повністю присвятив себе улюбленій справі – живопису – аж коли вийшов на пенсію: у 1985 році. Часті відрядження по містах і селах Чернігівщини, пов'язані з науковою та виробничою діяльністю, надихали на відтворення прекрасних пейзажів, які митець бачив під час своїх подорожей. Малювання стало його головним заняттям. «Встаю о 5-ій годині ранку нагодувати худобу, – пригадує дружина художника Анна Гаврилівна, – а він уже біля мольберту. Бувало, годинами наносить якийсь один мазок, або добирає кольори, або ґрунтує полотно.

У такі хвилини його не можна було докликатися, він нічого не помічав навкруги, окрім картини, над якою працював». Микола Кирилович створював свої роботи не тільки на полотні, а й на картоні та ДВП.

Твори М. Кузюри одночасно вражають простотою і багатством передавання почуттів, глибоко проникаючи в душу.

«Ставок у місячну ніч» (1974). Полотно на картоні, олія

Його картини – це справжня поезія, сповнена світлої радості, безкінечної любові до рідного краю. «Кращі мої роботи, – казав Микола Кирилович, – написані в останній період, під час перебування на пенсії, оскільки раніше практично не мав достатньо вільного часу, щоби втілити якийсь гарний задум».

Неодноразово роботи художника експонувалися на виставках у Москві, Києві та Чернігові. У 1976 році М. Кузюру було відзначено дипломом лауреата виставки, а в інші роки – почесними грамотами. 21 серпня 2001 року Указом Президента України «Про відзначення державними нагородами

України працівників підприємств, організацій та установ» – за значний особистий внесок у соціально-економічний та культурний розвиток України, вагомі трудові досягнення та з нагоди 10-ої річниці незалежності України – Миколі Кириловичу Кузюрі присвоєно народної творчості України».

Упродовж усього життя Микола Кирилович цікавився різноманітними питаннями з усіх галузей знань, інформацію про які він зберіг у своїх рукописах, залишивши величезний фактографічний матеріал. Художником створено понад 100 творів живопису, переважно в жанрі пейзажу та портрету, і це не враховуючи численних рисунків та етюдів, виконаних різними техніками. Свою любов до рідної землі та пам'яті поколінь М. Кузюра передав дітям та онукам. Він був справжнім «хранителем духу національного, без-

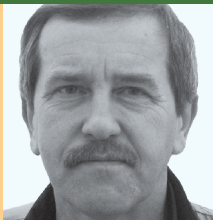
корисливим і відданим тому, чим нагородив його Господь Бог» (П. Саварчук).

А завершити розповідь про малознаного українського митця хочу словами самого Миколи Кириловича: «В народі кажуть – щасливий той, хто відвідав цей світ у хвилини фатальні. Мабуть, і я до таких відвідувачів належу, бо був свідком і пережив не одну хвилину фатальну і не один крутий поворот в історії століття, що минає...»

Авторка висловлює щире подяку родині художника за надані матеріали.

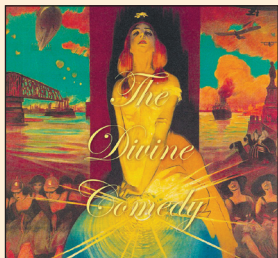
Тетяна РИБІНА,
провідний бібліотекар НБУВ

редактор
Сергій ЛАЩЕНКО

ідентичність

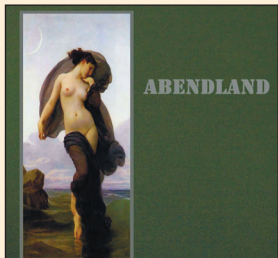
■ ДИСКОТЕРЦІЯ. 26 ВЕРЕСНЯ – 2 ЖОВТНЯ

FOREVERLAND / THE DIVINE COMEDY

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★

Есенція: взірцеве повернення.

Ледь не зі стартових кроків «Комедія» вляглась у нішу рафінованості, поцінованої доволі незначним сегментом слухачів. Із настанням поточного десятиріччя сегмент звузився ще більше через тривалу студійну паузу й відчуття завершеності проекту. Тим сильніший шок викликали «Вічні землі!» Річ не просто класна – пречудова: уявіть синтез барокової вишуканості, ніжності а-ля рококо плюс ренесансної самоіронії; уявіть структуру матеріалу, де все ніби просто та при цьому гармонійно настільки, що жодної ноти не допишеш і не викреслиш; уявіть, як талановита людина грається з історією культури, мандрує давно протоптаними стежинами, повертаючись до слухача з дюжиною композицій, цікавих і шанувальникам класики, й тим, кому вистачає радіостанцій... Знаю: в оцінці мистецького явища багато залежить од внутрішнього стану – чи світить сонце, чи є за що утримувати сім'ю, чи почнеться війна й т. д. У будь-якому випадку, складно не помітити диво.

ABENDLAND / ABENDLAND

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★1/2

Есенція: темне на темному.

Георг Тракль є, либонь, найпохмурішим поетом-експресіоністом, на котрого наклали незглибимий відбиток дві обставини: нездорова любов до рідної сестри Грети й Перша світова війна. За своє куце життя він навряд чи замислювався над впливом, який здійснить на нащадків. А вплив серйозний: його трагічна постать натхнула письменників, художників, кінематографістів, психологів. Знайшлося у довгому списку місце українцеві Максиму Солодовнику, котрий не лише переклав кілька поезій австрійця, а й скооперувався із земляком Сергієм Ягодою, відтак маємо якісний національний дарк-фолк. Звісно, все дуже похмуро! Макабричний ефект помножує те, що тут немає співку – тільки промовляння текстів-видінь на тлі тривожної музики. Вона, до речі, суголосна нашій тривожній дійсності...

THE CHILDHOOD OF A LEADER / SCOTT VOKER

Оцінка «КіЖ»: ★★★★★

Есенція: тому що атонально.

За кілька годин до того, як увімкнути «Дитинство лідера» (саундтрек для однойменного фільму про становлення диктатора), я вкотре переслухав Farmer In The City – найкращу пісню Вокера. Знав, що дождати такого – не варто. Втім, опісля попереднього альбому, всотувати котрий неможливо, новий CD цілком придатний для ротатії: ставка на струнні нівелювала гуркіт авангарду, а кінематографічність матеріалу розкрила ще один вимір обдарування Скотта.

Володимир БАНЯС

«Голос крові» чи загострене почуття справедливості?

Сергій ЛАЩЕНКО

Ідентичність – річ дуже тонка. Я б сказав, тут скоріше «царство напівтонів», аніж безроздільне панування чорного й білого.

Припустимо, наявність українських генів – це тепер найвагоміший аргумент для протидії агресору. Якщо не воювати на Сході, то хоч «волонтерити»... Але ж і винятків предостатньо. Скільки чистокровних українців є затятими сепаратистами! І все ж корелятивний зв'язок існує: наявність українських генів

Закарпаття. У Саманти – давнє русинське коріння, її предки переїхали в Сербію в середині XVIII століття. Молода жінка любила поезію, писала вірші, яким місцеві композитори надавали музичний супровід, а самодіяльні митці виконували на численних фольклорних фестивалях. Друкувалася Саманта у русинському часописі «Шветлость», досліджувала походження русинів. А 2013 року на батьківщині побачила світ її перша поетична збірка «Чорна русалка», яку наступного року було перевидано у Львові.

Розмірене життя Саманти закінчилося наприкінці 2013-ого, коли в Києві завирував Майдан. Вона відразу рішуче підтримала повсталих українців. Невдовзі почалися цькування й погрози з боку проросійських організацій. Виявляється, є й такі в Сербії. Недруги почали засипати Саманту своїми безглуздими звинуваченнями: мовляв, оскільки вона підтри-

Олексій Дячков

мує Україну, то таким чином підтримує неонацистів. І що вона організувала у Сербії «Правий сектор»... Погрозу було так багато, що молодій жінці разом із чоловіком-сербом (колишнім військовим) і двома доньками довелося шукати притулку в Україні. Навіть у ролі біженки, Саманта активно займалася волонтерством, допомагала бійцям АТО. Українська земля подарувала непогані можливості для самореалізації – як їй, так і чоловіку-сербу.

НАПІВЛИТОВКА, ШВЕД ТА ГРУЗИНИ З УКРАЇНСЬКИМИ ГЕНАМИ

Настя народилася в Україні, але в шкільному віці переїхала на батьківщину матері – в Литву. 24 серпня, в день, коли Україна відзначала 24-у річницю незалежності, – Настя пішла служити у литовське військо, бо «події у Східній Європі такі, що інакше не можна». «Я сама це придумала – піти у військо. Але потім довідалась від рідні, що і моя прабабця, і бабця – українки – теж служили в армії – радянській. Мене це надихнуло», – каже дівчина. Вона готова воювати за Литву і, звісно ж, переживає за Україну. Перед призовом Настя приїздила в Україну – до рідні на Харківщину. Каже, що там дуже пишються її рішенням і підтримують її.

Там же, в Литві, тепер активно працює як волонтер швед Йонас Охман (позивний – «Панда»). Робить усе, що в його силах, допомагає найне-

обхіднішим нашим морським піхотинцям, «Правому сектору», спецназу. На запитання «Чому ж так самозречено допомагає саме Україні?» – швед відповідає з посмішкою: «За Полтаву!»

Ну добре, Настя – проукраїнська: зрозуміло чому. Але, як бачимо, у випадку з Йонасом Охманом наявність українських генів зовсім не обов'язкова при виборі життєвої позиції. Були колись союзниками з українцями – і цього вже достатньо.

Настя

***

Те ж саме стосується і воїнів «Грузинського легіону». Вони добре пам'ятають, як бійці УНСО воювали і як гинули, намагаючись прорвати вороже кільце навколо Сухумі та визволити своїх грузинських братів. Тепер черга кавказців віддавати борги. Головний контрпропагандист російсько-грузинської війни Олег Панфілов (росіянин родом із Таджикистану) похвалився українським журналістам: «У мене є друг Шота Мартиненко, чи ось Гіви Іванько, Тенгіз Гоголь... У половини наших хлопців-грузинів, які сьогодні служать в «Азові» й «Айдарі», бабусі чи мами – українки. Виходить, що грузини, які захищають Україну, захищають батьківщину своїх предків...»

Отже, ідентичність – річ дуже відносна. Ти можеш понад усе любити Грузію, але якщо над батьківщиною твоєї бабусі нависла смертельна небезпека, то неодмінно відчуєш себе українцем.

редактор
Світлана СОКОЛОВА

Музика

■ МАРКА ФЕСТИВАЛЮ

В Одесі випустили марку, присвячену фестивалю «Золоті скрипки Одеси».

Міжнародний фестиваль «Золоті скрипки Одеси», який проходив в Одесі із 28 вересня до 2 жовтня 2016 року під патронатом міського голови Геннадія Труханова, зібрав кілька тисяч глядачів. Директор Департаменту культури і туризму Одеської міськради Тетяна Маркова зазначила, що це великий подарунок місту від іменитих музикантів.

Фестиваль стартував із майстер-класів, які провели відомі скрипалі в музичних школах Одеси. 29 вересня у міському саду відбувся великий концерт «На біс», який зібрав кілька тисяч глядачів. Директор Департаменту культури і туризму Одеської міськради Тетяна Маркова зазначила, що це великий подарунок місту від іменитих музикантів.

Одеса — центр скрипкового мистецтва України ХХ століття, завдяки якому воно розвивається у світі. Усім відомі імена Петра Столярського, Давида Ойстраха, які зробили величезний внесок у розвиток світової музичної культури.

Під акомпанемент джазового тріо під керівництвом Олексія Петухова звуки скрипки створювали фантастичний простір. Музикант знайомив з історією написання п'єс, деякі з них присвячені Одесі.

Фурор вчинив виступ Макса Зоріна разом з отцем Захарієм Зоріним, учнем Давида Ойстраха. Виявилось, великий музикант грав не тільки на скрипці, але і в шахи, й із З. Зоріним провів кілька партій. Музичній сім'ї акомпанувала народна артистка України Людмила Марцевич. З імпровізацією з'явився на сцені Андрій Мурза, який здобув освіту в Одесі і продовжив у Німеччині. Разом із дядьком, професором Одеської консерваторії по класу баяна Володимиром Мурзою, зіграли танго Астора П'яццоллі.

Окрасою концерту стали пісні Сашка-музиканта зі знаменитого «Гамбрінуса» у виконанні Йосипа Бровера. Знайомі мотиви одеських пісень підхопили і глядачі.

У рамках концерту Ігорем Покровським і Укрпоштою проведено спецпогашення марки, присвяченої фестивалю «Золоті скрипки Одеси», яка тепер прикрасила футляри скрипок відомих музикантів.

Заключним чарівним акордом фестивалю став гала-концерт в Одеському театрі опери та балету, де виступили лауреати міжнародних конкурсів Тетяна і Джульєтта Русс; професор Московської консерваторії Сергій Кравченко і його учениці Хан Ин Чжу і Чи Єси; Дора Шварцберг — професор Віденської консерваторії; Нора Шварцберг — лауреат міжнародних конкурсів; лауреат міжнародних конкурсів і фестивалів Тетяна Самуїле; Олександр Поволоцький — скрипаль і композитор, керівник ансамблю «Віртуози Тель-Авіва» (Ізраїль), а також учасники цього ансамблю Маріанна і Юджин Поволоцькі.

Інна ІЩУК,
 Департамент культури і туризму
 Одеської міськради

Щось рідне і щемливе...

Наталія САСЮК

«Берегти і вшановувати українські традиції» — знайома фраза, яка лунає ледве не звідусіль. Проте займатися цією справою нелегко, а люди, котрі цим живуть, трапляються рідко.

Поміж них — учасники Муніципальної академічної чоловічої хорової капели імені Л. Ревуцького, котрі активно популяризують українське ще з 1984 року. У ті часи і до 2009-ого художнім керівником та генеральним директором капели був Богдан Богданович Антків.

«Богдан Антків — не просто диригент, а великий патріот, дуже мужня людина, уособлення найкращих чоловічих якостей» (Леся Дичко).

Сьогодні до репертуару капели входить і духовна, і світська музика. Виконавці частіше за все зосереджують увагу саме на українських творах. Їхній нещодавній виступ із концертним циклом «Вечір українського романсу» є підтвердженням цьому.

Ідея «Вечорів...» полягає у намаганні поєднати жанр ака-

Чоловіча хорова капела імені Л. Ревуцького

демичного концерту із власне українським. Перший експеримент пройшов у стінах Київської «Малої опери» наприкінці минулого концертного сезону. Глядачі тепло зустріли артистів, тому незабаром було організовано «Вечір українського романсу», а на початку нового сезону у «Шоколадному будинку» пройшов «Вечір українського романсу 2».

Програма, представлена глядачам 23 вересня, складалась із пісень, романсів та аранжувань народних пісень. Добірка була барвистою за манерою виконання, проте не створювала художніх конфліктів.

Завдяки продуманій драматургії виступу вдалося представити і коліскову «Вечірня пісня» К. Стеценка, і знайому «Гуцулку Ксеню» (аранжування В. Грицишина) під супровід тамбуруну.

Виступ був багатоплановим тембрально та цікавим за наповненням. Номери по чергову демонстрували різні грані лірики: нещасливе кохання, просвітлені спогади про бувалу любов тощо. Музиканти дивували публіку і манерою виконання, адже традиційно ми звикли чути романс за участю виконавця та акомпаніатора (фортепіано або ін-

ший інструмент). Прозвучали номери соло, соло з хором, соло з фортепіано, соло на бандурі з хором та окремо хорові номери. Часто солістами виступали баси, які зазвучали більш ніжно і витончено. Та й узагалі, звучання романсу у виконанні чоловічого хору було незвичним, проте досить достойним.

Наприкінці концерту пролунав один із перших зразків київського міського романсу «Іхав козак за Дунай», виконання якого стало традиційним у рамках «Вечорів романсу» та зрвало шквал оплесків, змусивши глядачів піднятися. І на завершення учасники капели виконали пісню «Карі очі, чорні брови» з репертуару тріо Маренич (аранжування В. Грицишина), яка була улюбленою піснею Богдана Антківа. Отже, вшанування його пам'яті відбулось без оголошень та зайвих речей.

Під час концерту було приємно спостерігати за задоволеними слухачами, які часто підсміювали, іноді підтанцювали, захоплено викрикували «Браво!» та посміхались одне одному. Щось рідне і щемливе витало в атмосфері «Шоколадного будиночку» того вечора...

Схід об'єднали мелодії

77 концертний сезон Запорізька обласна філармонія відкрила в оновленому залі — презентацією Всеукраїнського фестивалю духовної музики «БЛАГОФЕСТ».

Виступили заслужений артист України Д. Губ'як (бандура, м. Тернопіль), солісти: Харківської обласної філармонії С. Калінін (орган), Луганської обласної філармонії О. Босенко (сопрано), Муніципальної академічної чоловічої хорової капели імені Л. Ревуцького А. Зарецька (м. Київ), лауреат міжнародних конкурсів М. Рябошлик (сопрано, м. Дніпро); провідні колективи Запорізької обласної філармонії — Академічний симфонічний оркестр (головний диригент — В. Редя), козацький ансамбль пісні і танцю «Запорозжці» (художній

Симфонічний оркестр Запорізької обласної філармонії

керівник — Л. Гринь) та інші, церковні хори.

Апофеозом стали фрагменти твору Й. Баха «Страсті за Матвієм» у виконанні Академічного камерного хору імені В. Палкіна Харківської облас-

ної філармонії (художній керівник А. Сиротенко), солістів Запорізької обласної філармонії М. Кветкова (тенор) та В. Галіченка (скрипка).

Начальник управління культури, національностей та ре-

лігій Луганської обласної військово-цивільної адміністрації Аліна Адамчук наголосила на важливості підтримки колег для колективу Луганської філармонії, змушеного переїхати до Северодонецька.

Генеральний директор Запорізької обласної філармонії Ірина Конарева подякувала керівникам Запорізької облдержадміністрації К. Брилю та Запорізької облради Г. Самардаку, партнерам за співпрацю у проведенні реконструкції концертного залу імені М. Глінки (вартість ремонтних робіт цього року — 23 млн грн).

Єпископ Запорізький та Мелітопольський УПЦ Київського патріархату Преосвященніший Фотій благословив залу після реконструкції та «БЛАГОФЕСТ», зазначивши: духовна музика потрібна, коли йде війна.

редактор
Леся САМІЛЕНКО

ДИТЯЧА СТОРІНКА

■ ФРАНКО З УСТ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

27 вересня у Національному музеї літератури України з дитячих уст лунала поезія Івана Франка. Адже цього дня у закладі відбувався конкурс на найкраще прочитання творів Івана Яковича. Подія була приурочена до 160-річчя від дня народження Каменяря і проходила у рамках музейного проекту «ФРАНКО ФЕСТ».

Урочисте відкриття конкурсу відбулося за участю вихованців спеціалізованої школи № 92 імені І. Франка. Діти не лише професійно читали поезії поета, а й вклали усю душу у виконання свого улюбленого вірша. Присмнено, що вихованці київських шкіл прийшли до музейної зали у вишиванках, деякі дівчата творчо дібрали однострої до виступу, рясніли дівочі голови в різнобарв'ї віночків та квітів. Але найбільше вражало їхнє виконання поезії, розуміння та перепрочитання творчості ювіляра.

Позмагатися в конкурсі прийшли представники низки київських шкіл, зокрема, учні таких навчальних закладів: гімназія імені М. Драгоманова, спеціалізована школа № 115 імені І. Огієнка, гімназія «Троєщина», спеціалізована школа № 252 імені В. Симоненка, Софіївсько-Борщагівська школа, спеціалізована школа № 92 імені І. Франка, гімназія «Інтелект», середня загальноосвітня школа № 27 та інші.

Дивувало, що багато школярів обрали для виконання й далеко не відомі уривки із Франкової поезії, як-от вірш «Вона вмерла», що прозвучав з уст учениці 8-А класу Даринки Поваляєвої, та «У сні мені явилось дві богині» від учениці 10 класу школи № 27 Мар'яни Новак.

Членам журі конкурсу – Галині Сороці (генеральний директор Національного музею літератури України), Марії Морозенко (голова творчого об'єднання дитячих письменників НСПУ), Лесі Ворониній (письменниця, радіожурналістка), Зірці Мензатюк (письменниця), Світлані Копійовій (представник Національної бібліотеки України для дітей), Наталії Богданець-Білокаленко (доктор філологічних наук), Ніні Даценко (письменниця, радіожурналістка) – оцінити конкурсантів було не просто, тому нагороди отримала більша кількість переможців, ніж було заплановано.

У номінації «4–7 класи» перемогу здобули: учень школи № 92 Михайло Павлов за вірш «У долині село лежить» та Матвій Гордійчук за твір «Моя любов». У номінації «8–11 класи» – Дарина Поваляєва за поезію «Вона вмерла».

Усі діти отримали заохочувальні призи та дипломи з номінаціями. А гості заходу пішли додому із цілим возом емоцій та відкриттів у поезії Івана Франка. Адже з уст молодого покоління Іван Якович звучить оновлено та надзвичайно щиро.

Юлія КАПШУЧЕНКО-ШУМЕЙКО
Фото Володимира ХАРЧЕНКА

Закарпатська лялькова казка

Ірина ЛУПАН

Протягом 2 днів, 25 і 26 жовтня, культурну виставу «Недотепа із Вертепа» Д. Кешелі, яка стала візитівкою Закарпатського театру ляльок «БАВКА», – матимуть змогу подивитись юні кияни.

Режисура і музичне оформлення – заслуженого артиста України Олександра Куцика, художник-постановник – Ярослав Данилів.

Уже на першому Міжнародному фестивалі театрів ляльок «Інтерлялька 2004» спектакль викликав справжній тріумф. Його порівнювали з казками Екзюпері та Ліндгрена. Усім відомо, що «вертеп» – це місце, де народився Ісус Христос. Але це і старовинний пересувний український ляльковий театр і, про що мало хто знає, Вертеп – це назва одного мальовничого закарпатського села.

Саме тут, у селі Вертепі, мешкають герої вистави – бабця Фіскарощка, вчитель Фірса, інспектор Годя, дід Соломон. І саме тут головний герой, маленький Митрик, шукає відповідь на питання: чи справді людина походить від мавпи?

Вистава складається з новел, картин-спогадів дитинства (Пасха, Цигани, Голоси природи, Школа, Іспит, Весілля, Різдво). І в цьому матеріалі здоровий сільський закарпатський прагматизм химерно і водночас природно переплітається з космічним релігійно-філософським світосприйманням.

У спектаклі звучить закарпатська народна музика, а також мелодії композиторів Горана Бреговича та Еміра Кустуриці. Грають цю виставу – Наталія Орешнікова та Микола Карпенко.

Показ відбудеться на сцені Київського академічного театру ляльок (вул. М. Грушевського, 1-А). Початок вистав: 25 жовтня – об 11.00 та о 13.00; 26 жовтня – о 14.00 та о 16.00.

Тут співають навіть миші

Дитячий театральний майданчик «Гогольфесту», тобто павільйон, в якому показували вистави для сімейного перегляду і для дітей, завжди був не лише обігрітий «УФО», але й заповнений глядачами.

Ще б пак, адже діти, призвичаєні до театру, завжди знають, куди привести і батьків. Тож глядацька аудиторія цієї локації за віковими ознаками виявилась найрізноманітнішою. І її гостями та госпо-

дарями були не лише всі, хто любить театр і хоче залишитись у ньому назавжди, але й приречені на супровід дорослі усіх вікових категорій. Тут завжди було весело і тепло на душі, особливо в останній день фестивалю, коли з перервами у декілька годин демонструвалися вистави.

Завершилась програма цього дня на локації мюзиклом для дітей та дорослих «Багато галасу з нічого». Але ж з'ясувалося ще й те, що артис-

тами, тобто учасниками цього дійства, також були діти різного віку. Обдаровані і залюблені в музику, пісню і театр, учасники дитячої музично-театральної студії «ОКей!» показали всім присутнім, на що можуть бути здатні діти, яким створені всі умови для розвитку талантів.

Просто чудово у цій виставі співали всі – «від юних акторів до мишей», а створена вона була як попури на теми відомих дитячих мюзиклів: «Коти»,

«Король Лев», «Русалонька», «Чарівник країни Оз», «Енні», «Олівер Твіст» та «Матильда». Але в режисерській інтерпретації і з порушенням соціальних і театральних позакулісних проблем – з усіма їхніми пристрастями та інтригами, які діти грали так щиро й емоційно, що зовсім не хотілося, аби ця казка закінчувалась.

Дарина БОДЮ, студентка факультету журналістики КУ імені Б. Грінченка

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

цікаві зустрічі

■ ЧИ КОМФОРТНО ТВОРЧІЙ ЛЮДИНІ НА КЕРІВНІЙ ПОСАДІ?

Це запитання не є випадковим, адже спроби працювати в адміністративно-управлінській системі у Влади Литовченко вже були. Звичайно ж, після її перемоги в конкурсному доборі на посаду директора Вишгородського історико-культурного заповідника пригадалося й усе про події, що були пов'язані з бажанням спробувати свої сили у статусі адміністратора бюджетної установи. Як це не прикро, але з цього приводу є різні точки зору, які градом посилалися на шпальти преси різного спрямування. Пригадали все, що було і що тоді вигадувалося на цю тему.

Влада Литовченко – не лише публічна особа, але й особистість – непересічна. Після славного періоду у статусі топ-моделі та «Міс Україна» вона ще довго мала всі шанси підігрівати інтерес до своєї особи, перебираючи кандидатури на звання єдиного і маючи змогу бути окрасою найпрестижніших світських раутів не лише в Україні, але й у світі.

Але ця жінка виявилась не зовсім простою, і після тривалої перерви заявила про себе як людина, котру більше цікавить серйозне життя, пов'язане з громадською діяльністю та освітою і працею на цій ниві. Її творчі проекти «900 аргументів Довженка», до ювілейних дат Тараса Шевченка тощо – стали справжнім надбанням сучасної публічної української культури. Вона – активна учасниця і сповідниця ідей розвитку і стратегії сучасного культурологічного процесу. А однозначного позитивного сприйняття успіхів людини, яка має зірковий статус, чекати марно.

Поновлена в грудні 2012 року на посаді заступника генерального директора з міжнародного співробітництва Києво-Печерського заповідника, вона, як кажуть, майже випала з поля зору не лише «жовтої» преси, але й своїх шанувальників. Після Революції Гідності розгорнула активну громадську діяльність.

Та це не єдине надбання Влади Литовченко, адже протягом усього періоду її відсутності у публічному житті вона здобувала знання і досить переконливо заявила про себе у сфері освіти. Нині вона є однією з провідних фахівців цієї галузі й успішною та яскравою представницею в освітянських колах. Її викладацько-педагогічна діяльність в Університеті «Україна» та популярність цього закладу серед молоді дає підстави стверджувати, що питання гідного стану та розвитку української культури – вагома частина її життя і діяльності.

А перемога у конкурсі на посаду директора Вишгородського історико-культурного заповідника цілком залежить від думки не лише експертної комісії, але й громадськості, яка прагне до позитивних змін у суспільстві.

P.S.

4 жовтня Влада Литовченко приступила до виконання обов'язків на цій посаді.

Леся САМІЙЛЕНКО

Хто оберігає культурну спадщину ЮНЕСКО в Україні?

Голова Міжнародного Фонду культурного співробітництва, кандидат історичних наук та доцент Міжнародного університету «Україна» Влада Литовченко розповіла газеті «Культура і життя» про ставлення та інтерес молоді до збереження відомих історичних пам'яток, «активну» участь влади в охороні культурного надбання України.

А також про аспекти проведення Всеукраїнського патріотичного культурно-освітнього проекту «Всесвітня спадщина в руках молоді», який стартує наприкінці вересня цього року.

– Пані Владо, вже понад 3 роки Ви викладаєте в Міжнародному університеті «Україна» курс «Всесвітня спадщина ЮНЕСКО». Якою була реакція студентів на появу нової дисципліни? Чи змінилося ставлення молоді до курсу протягом трьох років?

– Поява нової дисципліни у навчальній програмі Міжнародного університету «Україна» стала можливою завдяки керівнику Інституту філології та масових комунікацій, професору, доктору філософських наук Наталії Віталіївні Барні. Вона довірила мені викладання цієї дисципліни на кафедрі менеджменту туризму. Для мене це не нова практика, я вже мала досвід адаптації й викладання цього курсу у Дипломатичній академії України при МЗС України.

Можу сказати, що лекції «Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні» відразу викликали жвавий інтерес у студентів, оскільки сам курс міждисциплінарний і супроводжується яскравими відеоматеріалами. Тож студенти дуже добре реагують не тільки на цікаву інформацію, а й на її візуалізацію.

– Нещодавно відбулася 40 сесія ЮНЕСКО, яка могла обернутися скандалом для України та позбавленням Києво-Печерської лаври статусу історичної пам'ятки, але через терак-

ти у Стамбулі продовження роботи сесії перенесли на жовтень. Чому так відбувається у випадку з Україною?

– Декілька років поспіль питання України на сесіях ЮНЕСКО постає досить гостро – у зв'язку з порушеннями щодо збереження Софії Київської та Києво-Печерської лаври як об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Складність полягає в тому,

що ці об'єкти внесені до переліку культурних пам'яток ЮНЕСКО під одним номером, і будь-які претензії чи зауваження до одного автоматично зачіпають інший.

На 40 сесії ЮНЕСКО поставило питання незаконних забудов у буферній зоні Софії Київської. Всі ми пам'ятаємо ситуацію з будівлею по вулиці Гончара, коли архітектори вирішили добудувати ще три поверхи таким чином, що вид

на Софію Київську був майже недоступним. Тоді напружену ситуацію вдалося владнати, проте ЮНЕСКО залишила зауваження, що в буферній зоні занадто агресивна зовнішня реклама.

Було обіцяно восени відправити до Києва моніторингову комісію для перевірки усіх забудов у буферній зоні Софії Київської. Якщо проблеми не вирішать, то на наступній сесії знову розглядатимуть питання про внесення Софії та Лаври до об'єктів, що перебувають під загрозою.

В Україні є ще інша проблема – утримання пам'яток. Наприклад, Варязькі печери в Києво-Печерській лаврі перебувають у катастрофічному стані, і це обговорювали ще у 2010-ому році на сесії Центру Всесвітньої спадщини. Ухвалили резолюцію: вжити заходів для їх врятування. Але віз і нині там. І моніторингова комісія ЮНЕСКО не зможе не помітити цього.

Насправді це питання культурності та правової поваги в суспільстві. У розвинених країнах це виховувалося століттями. Нам достатньо було б дещо розрізати розміщення білбордів – і проблема була б нейтралізована. Проте байдужість нашої влади та дріб'язкове розуміння важливості збереження того, що нам дісталось від пращурів і що ми повинні передати нащадкам, переважає над загальнолюдськими цінностями.

цікаві зустрічі

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА В РУКАХ МОЛОДІ

У Будинку митрополита, що на території Національного заповідника «Софія Київська», цього ранку було так світло, як буває на душі, коли бачиш промені сонця. А ще такий настрій викликає присутність на дуже серйозному заході державного значення, де більшість гостей – молоді люди шкільного та студентського віку, що завітали на прес-конференцію з приводу проекту, який започаткований саме для них.

А йдеться ось про що. Україна долучається до спеціальної програми ЮНЕСКО «Всесвітня спадщина в руках молоді», яку було розроблено у 1994 році Центром Всесвітньої спадщини й мережею асоційованих шкіл ЮНЕСКО. Головна мета проекту – введення вивчення пам'яток Всесвітньої спадщини до шкільної програми у всіх регіонах світу. І це необхідність, яка створить усі умови для усвідомлення цінності цих об'єктів та їхнього збереження. Тож кому, як не молодим, перейняти цю естафету від старшого покоління.

Про все, що діється нині у цій царині культури, майбутнім культурологам, юристам та журналістам розповідали: генеральний директор Національного заповідника «Софія Київська» Неля Кувальська; директор Державної бібліотеки для дітей та юнацтва Георгій Саприкін; кандидат філософських наук Олександра Решмеділова. Гостем цієї події був і народний артист України Остап Ступка. Адже проект передбачає також відеозйомки у Львові, де пан Остап стане учасником документальних робіт про історичний Львів.

Після виступів цих провідних фахівців почалась досить жвава дискусія, учасниками якої стали присутні студенти Міжнародного університету «Україна» та Університетського коледжу Київського університету імені Б. Грінченка. Молодь активно обговорювала почуте і розпитувала про наявні нині проблеми у сфері охорони пам'яток.

Згадали і про Крим, який потребує особливої уваги, бо там відсутня певна визначеність у статусі музеїв, тож заклади не мають захисту потрібного рівня або ж просто грабуються. Тут особливо цікаво було почути думки майбутніх юристів, які, судячи з усього, добре ознайомлені з цими проблемами і навіть пропонували відразу долучитися до справи.

Гуртом, як кажуть, добре... Саме тому серйозність цієї програми засвідчується участю у її розробці громадськості й таких державних установ, як Міністерство культури, Міністерство освіти та Міністерство інформаційної політики. А ще цікаво, що в рамках проекту, керівником якого є голова Міжнародного фонду культурного співробітництва Влада Литовченко, планується провести в навчальних закладах по всій Україні зустрічі з послами країн, на території яких є об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Леся САМІЙЛЕНКО

Вихід є. Першочергове ухвалення закону стосовно всіх семи українських об'єктів зі списку Всесвітньої спадщини, в якому було б чітко прописано: «заборонено забудову», «заборонено білборди». Крім того, на законодавчому рівні необхідно забезпечити належне фінансування об'єктів з боку держави на утримання, ремонт та реставрацію пам'яток.

– Що, на Вашу думку, може посприяти покращенню стану культурного спадку ЮНЕСКО в Україні?

– Перш за все, хочу нагадати, що Україна, як учасниця Конвенції ЮНЕСКО, з 1988 року взяла на себе зобов'язання забезпечувати охорону об'єктів Всесвітньої культурної спадщини, розташованих на її території. Таким чином адміністрація об'єктів та місцева влада повинні постійно вести роботу з удосконалення управління, моніторингу та охорони об'єктів. Також, згідно з Конвенцією, держава повинна працювати в напрямку підвищення цінності культурного спадку в очах громадськості та посилювати захист об'єктів шляхом розвитку освітніх та інформаційних програм – власне, цього і не вистачає в Україні.

Наприклад, у розвинених державах світу є певний азарт до просування своїх культурних збережень на різних рівнях. Ці країни розуміють, що внесення культурних пам'яток до переліку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – це значний пріоритет, завдяки якому можна реалізовувати рекламні кампанії, створювати інфраструктуру, заохочувати туристів та проводити грандіозні події, які будуть впливати на імідж країни у світі. Україна ж досить пасивно рухається в цьому напрямку. Остання пам'ятка від нашої країни

Учасники прес-конференції

була внесена до переліку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у 2012 році: транскордонний об'єкт від України та Польщі – дерев'яні церкви.

– У 1994 році Центр Всесвітньої спадщини і мережа асоційованих шкіл ЮНЕСКО розробили спеціальну програму – «Всесвітня спадщина в руках молоді», головною метою якої є впровадження вивчення пам'яток Всесвітньої спадщини до шкільної програми у всіх регіонах світу. Яким чином ця програма реалізується в Україні?

– Українцям є чим пишатися. Саме тому особливо важливо популяризувати інформацію щодо національної та

всесвітньої культурної спадщини, викликати у молодого покоління зацікавленість у вивченні її історії, долучати до захисту та збереження об'єктів. Розуміючи необхідність підвищення культурної компетентності української молоді, сприяння вихованню поваги до української мови та культури, національних традицій, у 2011 році Фонд «Обдаровані діти – майбутнє України», за підтримки Міністерства культури України, запровадив проект «Всесвітня спадщина в руках молоді».

У рамках проекту ми проводили різноманітні лекції, тренінги, майстер-класи, організували тематичні екскурсії до об'єктів культурної та природної спадщини України. Тобто намагалися якомога більше зацікавити молодь та покращити її рівень обізнаності щодо культурного спадку як України, так інших держав світу. Крім того, була видана українська версія посібника «Всесвітня спадщина в руках молоді».

– Чи змінювалася концепція проекту протягом шести років?

– Звісно, концепція проекту дещо змінилася. Ми розширили вікову категорію аудиторії та формат реалізації проекту. Ці зміни відбулися з метою залучення до участі не лише

школярів, а й молодих науковців, студентів гуманітарних відділень вищих навчальних закладів, а також дослідників історико-культурної, нематеріальної та документальної спадщини людства. Нам хотілось би, щоб більша кількість молоді була залучена до активної участі у мистецькому житті держави та змогла підвищити загальний культурно-освітній і духовний рівень.

– Що буде особливого в рамках цьогорічного проекту?

– Цього року це всеукраїнський проект, який триватиме по всій території нашої держави протягом вересня 2016 року – травня 2017 року й охоплюватиме молодіжну аудиторію чисельністю близько 1000 осіб. Початок та презентація заплановані на 27 вересня у Києві, наступні заходи пройдуть 12–13 жовтня у місті Полтаві – спільно з Полтавською ОДА, в листопаді у Чернівцях – спільно з Чернівецькою ОДА та 12 грудня у Переяславі – спільно з Київською ОДА.

Організатори проекту: Міністерство культури України, Міністерство освіти й науки України, Міністерство інформаційної політики України, Міністерство молоді та спорту України, Національна комісія України у справах ЮНЕСКО, Державна бібліотека України для юнацтва та Міжнародний Фонд культурного співробітництва.

У рамках проекту будуть проведені тематичні лекції від провідних експертів та науковців на базі національних університетів України, спеціальні лекції від Надзвичайних та Повноважних Послів іноземних держав в Україні та Всеукраїнський конкурс молодіжної творчості «Наша спадщина». Також заплановані зйомки фотопроєкту «Місцями об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні» – у співпраці з суспільно-популярним друкованим виданням та цикл однойменних відеосюжетів у співпраці з державним телеканалом. До друку готується і науково-популярне видання «Всесвітня спадщина в руках молоді». Знати. Цінувати. Діяти», а закінчиться проект Міжнародним молодіжним форумом зі Всесвітньої спадщини, присвячений 45-річчю ухвалення Конвенції ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини.

Розмову вела Катерина ВЕРИГІНА

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

КНИЖКОВА АБЕТКА

■ МИНУЛЕ Й СЬОГОДЕННЯ Львівської площі

Нещодавно побачила світ нова книга-фотоальбом «На Львівській площі Києва» Дмитра Малакова – відомого киевознавця, автора багатьох розвідок про історичні цікавинки нашого прадавнього міста.

Тривалим і непростим був шлях цього довгоочікуваного видання до читача. Та, попри всі негаразди, 7 вересня у Державній науковій архітектурно-будівельній бібліотеці імені В. Заболотного відбулася презентація книги і зустріч читачів та шанувальників історії Києва з автором. Дмитро Васильович завжди вміє подарувати свято усім, хто прагне більше дізнатися про столицю України, про її минуле й сьогодення.

Обличчя древнього Києва змінюється щодня. На жаль, дедалі менше в ньому залишається оаз, де колишні кияни залюбки прогулювалися цілими родинами за будь-якої погоди. Колись уквітчане зеленими садами і парками, місто перестає справляти таке враження на самих містян і тих, хто приїздить сюди.

Ошатні і самобутні будівлі, що зводилися видатними зодчими, які вболівали за красу і велич Києва, здебільшого стоять занедбаніми і видаються полишеними напризволяще. Однак людська пам'ять іще зберігає багато такого, про що нинішні мешканці спальних і не зовсім спальних районів можуть навіть не здогадуватися, позаяк із плином часу змінюються й уподобання, і смаки.

І Львівська площа змінювала своє обличчя, залишаючись, проте, в усі часи Львівською площею Києва, що веде свій вік від сивої давнини й до сьогодні. Та киянам, тим, кому яtring душу гіркий смуток спогадів не лише про молодість, а й про впорядкованість, довершеність і доцільність, книга-фотоальбом Дмитра Васильовича Малакова додасть позитиву і, можливо, спонукає ще раз побувати на Львівській площі. Там, де тепер іще вбирається в осінні листя сквер, доки новітні забудовники вирішують, як же так перепланувати старовинне, таке ласе ще від часів «міста Ярослава» місце для вигідної торгівлі і зиску.

Кожен небайдужий, перегорнувши сторінки фотоальбому, зможе доторкнутися до минувшини та відчутти той ностальгійний присмак, коли у буденності та прагненні до «світлого майбутнього» ми розпорошували і втрачали скарби рідного Києва...

Зінаїда СТАСЬ

Була така земля...

Леся САМІЙЛЕНКО

...На якій не народився, але міцно став на ноги один із «найважливіших сучасних українських поетів» Василь Герасим'юк.

Нещодавно у київській книгарні «Є» відбулась презентація його збірки вибраного – «ANNO АФІНИ», що вийшла у серії «Українська поетична антологія» видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

На сьогодні він уже званий метром Герасим'юк, і коли про себе таке чує, то жартома додає: «100 сімдесят вісім... сантиметрів». І про нього вже так багато сказано і написано, що письменник вирішив, не називаючи імені, на обкладинці у золотій рамці поставити одне слово – ГЕРАСИМ'ЮК, що викликає певну потужну асоціацію. Знаю, що часто друзі називають його саме так, і це має своє особливе, сакральне значення у його середовищі. Видавництво, що взяло на себе відповідальність мати справу з «живим класиком», вибрано не випадково, адже його директор Іван Малкович – не лише друг, але, як з'ясувалося, земляк цього славного Василя.

Тож вирішила додати і свої власні, суб'єктивні спогади та враження від прочитання збірки вибраних поезій

Василь Герасим'юк

«ANNO АФІНИ», яку поет присвятив мамі і татові. Але й не лише... Адже Василь – мій однокласник, який навіть вніс свої корективи у мою творчу і професійну долю.

Історія така. Вперше на прикарпатській землі я побувала під час фольклорної практики. Були ми саме там, звідки письменник родом. Наприкінці навчання в університеті він звернувся до мене з проханням надрукувати на машинці, яка була у мого батька, його першу збірку. Я тоді трохи віршувала і з великою охотою зробила це для талановитого однокласника. І от диво! Коли я натхненно допрацьовувала, то з кожним рядком усе яскравіше пригадувалися всі мої враження від Карпат.

Ця робота для мене стала своєрідним закріпленням матеріалу з фольклорної прак-

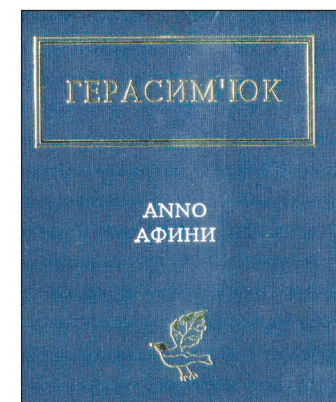
тики і вибором музичних ориєнтирів на користь народної музики. А ще дивно, що поезії з цієї збірки я й досі пам'ятаю, і щоразу, коли буваю на Прикарпатті, то саме його очима зачаровано бачу ті смереки і кожен звук та красу потоків.

Та й все, що знаю про магію землі цього краю, я й досі сприймаю очима і словами, пропущеними крізь серце цим Поетом.

Він усе бачить і все розуміє, не відхрещується від реалій сучасного Прикарпаття, яке збагатилося мастками й облісило від незаконної вирубки його святищених і доленосних смерек. Зітхаючи, погоджується з тим, що на цій землі панує вже не природа та її сила. Та ще залишився впертий норов і той гуцульський «тежко гонорний» дух, який він проніс крізь усе своє життя. Бо такими були його предки.

У моїй уяві цей високої статури чоловік завжди асоціювався з довбушівськими образами. У столичному мегаполісі таких називали джентльменами. Василь Герасим'юк – вишуканий і делікатний чоловік, дуже освічена людина. А ще якось особливо любить Київ і завжди глибоко цікавиться та знає про це, вже і його рідне місто, так багато, як може знати людина, наділена не лише споживачьким інтересом, але й культур-

Та як про це сказати може лише поет, зрозуміло з віршів (хоча і це – поезія високого стибу), присвячених Тарасові Федюку: «Нічні кіоски – 93» і «Сон у метро». Знаю, що поети уві сні спілкуються з Космосом. А ті, що родом із Космача – особливі і в цьому. У них сказано все, про що мені думалося, коли згадувала про Василя Герасим'юка, для якого «Немає тільки потойбіччя». Адже насичений сакральною магією своїх предків і землі та зцілений маминою молитвою і смереко-потоквою терапією, організм цього чоловіка витримує усі випробування мегаполісного буття і, перемігши його диявольські спокуси, залишає душу поета у спокої та гармонії з містом. Воно збагачує його добрими друзями, однодумцями та й усім, чого вартий великий митець, але не кожен отримує за життя.

Перекладач – це культурний дипломат

«Таїна пера». Таку назву має збірка Олексія Кононенка, що містить переклади українською мовою віршів поетів (сучасних, давніх та стародавніх).

Поетів, що є знаковими в літературі Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстану, Туркменістану, Узбекистану та російськомовних авторів України.

Перекладач і сам є відомим поетом, у його творчому доробку – більше трьох десятків книг та понад сто пісень. Олексій Кононенко як літератор, що дуже тонко відчуває мелодіку поетичних слів, неспроста взявся за переклади з мов східних та тюркомовних народів. Адже саме цій літературі, зокрема віршам, притаманна глибинна мелодика і речитативна співність. Східна поезія читається як пісня:

з глибин історії цих країн і з уст носіїв її краси, котру поети оспівують як пропущене крізь серце.

Нещодавно ми відзначали професійне свято перекладача. І чи не вперше з цієї нагоди відбулись цікаві заходи та зустрічі не лише з метрами цього літературного жанру, але й із тими, хто обрав перекладацьку діяльність і лише починає опановувати її ази.

Думаю, що повчитися тонкощам роботи перекладача пощастить і тим, хто вдумливо прочитає збірку «Таїна пера», кожна строфа якої занурює у світ культури і таємниці країн, що на перший погляд здаються не такими й близькими, але з кожним словом все привабливішими своєю таїною.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

україна і світ

Потужний резонанс

Міжнародний фестиваль симфонічної музики в місті Ель-Джемі та щорічний Міжнародний музичний фестиваль в Карфагені в Туніській Республіці — мають давню історію, високий організаційний рівень і підтримуються високопосадовцями та державними лідерами країни. Ці дві події завжди проходять під патронатом уряду Тунісу. Фінансовому забезпеченню фестивалів сприяють також Міністерство культури та Міністерство туризму країни. Значну підтримку участі художніх колективів Українського радіо в цих заходах надало Посольство України в Тунісі на чолі з Надзвичайним та Повноважним Послом України в Туніській Республіці паном Миколою Нагорним.

Виступи Заслуженого академічного симфонічного оркестру та Академічного хору Українського радіо викликали потужний резонанс у Туніському суспільстві. I та II Національні канали телебачення Тунісу знімали обидві концертні програми та організували пряму трансляцію у спеціально створених фан-зонах на площах великих міст. Всі теле- та радіостанції Тунісу також висвітлювали подію на належному рівні.

За вагомих внесок у розвиток українсько-туніського співробітництва у сфері культури та мистецтва, зміцнення міжнародного авторитету України, створення і поширення духовних цінностей — Заслужений академічний симфонічний оркестр та Академічний хор Українського радіо отримали подяку від Державного комітету телебачення і радіомовлення України.

Тріумф академістів

Володимир Шейко

Художні музичні колективи Українського радіо представили нашу країну на престижних фестивалях Тунісу.

Упродовж багатьох років художні музичні колективи Українського радіо примножують географію своєї творчої діяльності. Кожного сезону Заслужений академічний оркестр під керівництвом маестро Володимира Шейка та Академічний хор під орудою Юлії Ткач надихають серця слухачів своїм високим мистецтвом та полоняють душі прихильників класики у багатьох куточках світу.

Цього разу під пильним прицілом уваги закордонних шанувальників академічної музики опинилась непересічна подія. Художні колективи Українського радіо мали честь відкривати Міжнародний фестиваль симфонічної музики в місті Ель-Джемі (Festival International de Musique symphonique d'Eljem 2016) та щорічний Міжнародний музичний фестиваль у Карфагені (Festival International de Carthage 2016) в Туніській Республіці. Саме оркестр та хор Українського радіо вперше представили Україну в Тунісі у такому масштабному складі.

9 липня 2016 року Заслужений академічний симфонічний оркестр, Академічний хор та солісти Національної опери Сусанна Чахоян, Алла Позняк, Дмитро Кузьмін та Ігор Мокренко відкрили 31-ий фестивальний сезон в Ель-Джемі. Церемонія відкриття Міжнародного фестивалю симфонічної музики традиційно відбувалася на сцені Колізею, збудованого за наказом рим-

родавньому місті Карфагені — в римському театрі, що розрахований на 7 тисяч глядачів. Справжнім подарунком для слухачів того вечора став виступ популярного арабського співака Лотфі Бошнака. У його виконанні в супроводі оркестру прозвучали два оригінальні вокальні твори і жартилива полька Й. Штрауса «Потяг задоволень».

Високий професійний статус оркестру, хору та солістів знайшов своє підтвердження й у тріумфальному виконанні фіналу 9-ої симфонії Л. Бетховена «Ода до радості». Таку назву, до речі, мав і сам концерт.

діо неодноразово відвідував із концертами Алжир, де презентував симфонічну музику під час виступів на щорічному Міжнародному фестивалі симфонічної музики.

Один із провідних імпресаріо Тунісу, почувши виступ нашого оркестру в Алжирі та побачивши шалений успіх серед глядачів, запросив колектив до своєї країни. І виявився далекоглядним, адже, як засвідчила пізніше туніська сторона, участь художніх колективів Українського радіо стала знаковою подією у культурному житті північно-африканської держави. За оцінками там-

ського проконсула Африки Марка Антонія Гордіана ще у 238 році нашої ери. Музичний перформанс концерту був побудований бездоганно!

Заслужений академічний симфонічний оркестр представив двогодинну програму. На сцені звучали кращі взірці класичної музики. Віртуозно й натхненно у популярній кантаті Карла Орфа «Карміна Бурана» прозвучав Симфонічний оркестр Українського радіо. Академічний хор вразив органним звучанням та живим емоційним забарвленням. Солоїсти Національної опери України неперевершено виконали оперні хіти. Несподівано, але напрочуд ефектною частиною програми стала добірка саундтреків до голлівудських блокбастерів у виконанні оркестру.

Урочисте відкриття 52-ого Міжнародного музичного фестивалю відбувалось у ста-

Виконання цього твору наприкінці програми стало апофеозом виступу наших артистів!

Ідея запросити українських музикантів до Тунісу виникла декілька років тому. Заслужений академічний симфонічний оркестр Українського ра-

тешніх фахівців, це надало помітного імпульсу подальшому розвитку симфонічного та хорового мистецтва Тунісу.

Віра САМОЙЛЕНКО
 На фото оркестр та хор Українського радіо на сценах світу

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

краєзнавство

■ ДО 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

27 вересня в селі Любимівка Вишгородського району відбулися краєзнавчі читання «За покликком душі» – до 200-річчя від дня народження видатного краєзнавця Лаврентія Похилевича. Організаторами виступили: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України, Київська обласна організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Управління культури, національностей та релігії Київської обласної державної адміністрації, Державний архів Київської області та інші.

Серед учасників конференції – дослідники життя і творчості Лаврентія Похилевича – Світлана Артамонова, Олексій Стародуб, Євген Чернецький, Володимир Перерва; видавець, завдяки якому праці Похилевича повернулися в широкий науковий обіг, – Олександр Пшонківський; директор Державного архіву Київської області Соф'я Каменева; директор Вишгородського історико-культурного заповідника Ірина Пироженко; голова Київської обласної організації НСКУ Григорій Савченко; представники духовенства, громадськості, краєзнавці, журналісти.

Лаврентій Похилевич – автор книги «Сказания о населенных местностях Киевской губернии, или статистические исторические и церковные заметки о деревнях, селах, местечках и городах, в пределах губернии находящихся» (1864) – одного з перших комплексних краєзнавчих досліджень території сучасних Київської, Житомирської, Вінницької та Черкаської областей. «Сказания...» – перша книжка Л. Похилевича. Вона була віддрукована Лаврською типографією в кількості 1050 примірників і майже одразу стала бібліографічною рідкістю. Цей та інші його твори цінні тим, що містять детальні географо-топографічні, статистично-економічні, церковні, побутові, історичні відомості.

Помер Лаврентій Іванович Похилевич 18 березня 1893 року в селі Воздвиженську Радомисльського повіту Київської губернії (тепер село Любимівка Вишгородського району Київської області). Похований у церковній садибі з вівтарного боку церкви Воздвиження Хреста Господнього. Перед початком краєзнавчих читань на могилі видатного краєзнавця була проведена панахида.

Євген БУКЕТ
Фото Вадима ПЕРЕГУДИ

Дітище Іларіона Курило-Кримчака

Вивчаючи особливості життя населення Запорізької області під час нацистської окупації, ми однозначно занурюємося у різноманітні суспільно-політичні, наукові, мистецькі та інші рухи.

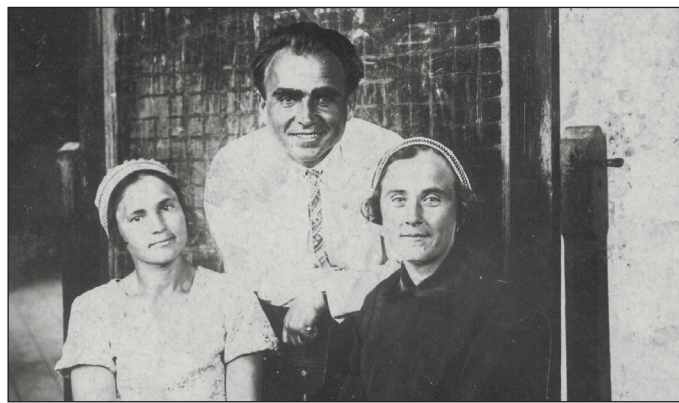
Досить часто все це перепліталося між собою настільки тісно, що годі розрізнити: де основне, а де другорядне. І чи взагалі може йти мова про другорядність. Повною мірою, на нашу думку, це стосується проблеми розвитку краєзнавчого руху на території Запорізької області, зокрема Мелітопольського району.

Із наявних на сьогодні матеріалів можемо зробити висновок, що одним із пріоритетних напрямків діяльності підпілля Організації українських націоналістів (революційної), в тому числі і в Запорізькій області, було створення мережі орбітальних структур. Наявність таких організацій та закладів давала можливість використовувати легальні засоби для досягнення цілей ОУНівців. Актуалізація цього напрямку, вочевидь, була пов'язана із активізацією репресій нацистських спецслужб проти націоналістів та переходом ОУН (р) до глибокого підпілля.

У місті Мелітополі членам ОУН(р) вдалося створити окружний провід, до складу якого увійшов і відомий краєзнавець, колишній директор місцевого музею Іларіон Курило-Кримчак. На той час він працював старостою села Вознесенка, перед тим очолював місцеву школу. Водночас І. Курило-Кримчак не залишався осторонь проблем, пов'язаних із розвитком краєзнавчого руху та функціонуванням музею.

Влітку 1942 року він звернувся до гебітскомісара Гейніша з проханням дати дозвіл на відновлення музею. Цю ідею підтримав професор Петрашин із міста Бреслау, який у той час перебував у Мелітополі. З його легкої руки німецьке командування дало розпорядження підшукати приміщення для відновлення музею.

Майже одразу ж після цього, на засіданні радників Мелітопольської міської управи, 25

Іларіон Курило-Кримчак з дружиною (зліва) та невідомою
Фото періоду окупації

липня 1942-ого, за поданням присутнього Іларіона Курило-Кримчака, було затверджено бюджет відновленого музею – як складову міського фінансового плану.

Першими експонатами стали деякі речі зі старих колекцій, які врятував І. Курило-Кримчак у жовтні 1941 року, перевізши із Мелітополя до Вознесенки, тим самим не дозволивши румунським військам цілковито пограбувати музей.

Крім того, зусиллями І. Курило-Кримчака та інших небайдужих громадян було повністю збережено наукове обладнання Мелітопольського опорного пункту інституту захисту рослин. Завдяки тому, що серед збереженого виявилось чимало метеорологічних приладів, вдалося відновити роботу метеорологічної станції. Таким чином, у вересні 1942 року у Мелітополі працювали: Садова дослідна станція, Метеорологічна станція II порядку, Гідрометеорологічна станція, Ентомологічний пункт.

Незважаючи на те, що розмови про відкриття установи тривали ще від літа 1942 року, перший наказ вийшов лише 1 листопада. Принагідно відзначимо, що останній наказ про відрядження І. Курило-Кримчака датований 13 серпня 1943-ого.

У відновленому музеї страшенно відчувався брак матеріалів для експозицій. І. Курило-Кримчак, вже будучи бургомістром Мелітополя й одночасно залишаючись директором музею, через газету «Мелітопольский край» звернувся до жителів міста з проханням повернути розгра-

бовані колекції. Тут же було перераховано, що саме винесено з музею у 1941 році: археологічні, історичні й інші колекції, книги, картини, устаткування. Простіше кажучи, майже все.

Влітку 1943-ого Мелітопольський музей переходить у підпорядкування ще одного дітища І. Курило-Кримчака – новоствореного Науково-дослідного (краєзнавчого) інституту Таврії. В офіційному повідомленні про створення Інституту, яке було розіслано до інформаційних агентств, зазначалося, що міська управа порушила перед генерал-комісаром питання про вишукування коштів на розвиток закладу. Вже 20 липня з'явилося розпоря-

залізних руд, рідкоземельних елементів, які є в надрах Таврії». І як один із результатів діяльності: «Інститут відкрив свердловину газу метану, яким опалюють підприємства Мелітополя».

Нині автору відома лише одна публікація, яка вийшла «під брендом» Науково-дослідного інституту Таврії. Узагальненням краєзнавчих природничих експедицій І. Курило-Кримчака, здійснених у 1930–1940-х роках, стала публікація у місцевій газеті в червні 1943 року статті «О естественных богатствах Таврической степи». Тут було подано не лише розгорнуті природничо-географічні дані про територію, яку охоплює Таврійський степ, але й перераховані усі корисні копалини й елементи краю. Зокрема, золото, графіт, кварцові піски, залізна руда, граніти, каолін, гончарна глина, вапняки, газ і нафта. Окремо краєзнавець зупинявся на багатючих запасях мінеральної води і грязюки, які придатні до використання в лікувальних цілях.

Після відновлення радянської влади усі починання краєзнавчого руху періоду окупації не отримали свого продовження, а його активісти зазнали репресій. Принагідно відзначимо, що

Будівля Мелітопольського краєзнавчого музею,
в тому числі і періоду окупації

дження виділити на утримання нової наукової установи у 3-ому кварталі кошти в розмірі 18 тисяч рублів.

Дозволимо собі навести повністю цілі й завдання інституту Таврії: «проводить дослідження кварцевих пісків, ганчарських глин, вапняків,

ідейний батько та локомотив місцевого краєзнавства Іларіон Курило-Кримчак був розстріляний 1947 року в Києві.

Юрій ЩУР,
кандидат історичних наук,
директор Запорізького науково-дослідного центру «Спадщина»

краєзнавство

■ ОГОЛОШЕННЯ

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського оголошує конкурс на заміщення вакантної посади директора бібліотеки.

Вимоги до претендентів:

– освітній ступінь «Магістр» відповідного напрямку підготовки;

– науковий ступінь;

– стаж бібліотечної роботи за професіями керівників нижчого рівня не менше п'яти років;

– публікації з питань бібліотечознавства (бібліографознавства, книгознавства).

Термін прийняття документів: протягом 30 днів з дня опублікування цього оголошення.

До конкурсної комісії подаються такі документи:

– заява про участь у конкурсі на ім'я ректора, написана власноруч;

– заповнений особовий листок з обліку кадрів;

– копії документів про освіту, науковий ступінь, вчене звання, засвідчені нотаріально або відділом кадрів за місцем роботи;

– копію паспорта громадянина України (стор. 1, 2, 3, 10, 11);

– список наукових праць за останні п'ять років;

– документи, які підтверджують підвищення кваліфікації протягом останніх п'яти років (дипломи, сертифікати, свідоцтва, інші передбачені законодавством України документи).

Документи подаються до відділу кадрів НМАУ імені П. І. Чайковського за адресою: м. Київ, вул. Городецького, 1–3/11, відділ кадрів; тел.: (044) 279–07–92, (044) 279–40–84.

З умовами конкурсу можна ознайомитись у відділі кадрів НМАУ імені П. І. Чайковського.

УКРАЇНЬСКА КУЛЬТУРА ЗАЗНАЛА ТЯЖКОЇ ВТРАТИ

26 вересня 2016 року на 81 році пішов з життя народний архітектор України, громадський діяч, голова Національної спілки архітекторів України, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, професор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, двічі лауреат Державної премії України в галузі архітектури (1995 та 2001), голова Комітету з Державної премії України в галузі архітектури – **Шпара Ігор Петрович**.

Ігор Петрович Шпара був автором близько 80 житлових та громадських будівель, проектів забудови історичних зон Києва.

Два його проекти – комплекс будівель Інституту міжнародних відносин та будівля головного офісу «Укресімбанку» – відзначені державними преміями України в галузі архітектури.

Творча діяльність Шпари була тісно пов'язана з викладацькою роботою в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури, де він виховував архітекторів-митців, передаючи молоді свій досвід, уміння та знання.

Світла пам'ять про Ігоря Петровича як неординарну творчу особистість, людину з великої літери збережеться у серцях його шанувальників.

Висловлюємо щирі співчуття рідним, друзям, колегам.

Міністр культури України Є. М. Нищук

Шановні читачі!

У № 31 газети «Культура і життя» за 29 липня ц. р. у матеріалі «Ескізи моделі Всесвіту» подано неточну інформацію про найбільш відомі розписи художника Василя Химочки. Зокрема, під час роботи на станції метро Мінська В. Химочка був лише художником-виконавцем, а також не брав участі у розписах кафе «Хрещатик». Дякуємо нашим небайдужим читачам за помічені неточності!

Ім'я Едварда Руліковського повернулося на батьківщину

Євген БУКЕТ

Другого жовтня в селі Мотовилівка Фастівського району Київської області відбулася унікальна історична подія – освячення залишків костелу і відкриття після реконструкції склепу колишніх власників села Руліковських.

Як тепер уже широко відомо, там похований, зокрема, й Едвард Леопольд Руліковський – польський історик та етнограф, дослідник Правобережної України.

Його книга «Опис Васильківського повіту» (1853) є першою комплексною краєзнавчою працею, яка стосується сучасної Київщини. Через це Руліковського іноді називають першим краєзнавцем столичної області. В «Описі Васильківського повіту» було вперше викладено дані про природу та історію краю, появу земельної власності та зміну власників, а також інформацію щодо його етнографії і топографії. Праця отримала схвальний від-

гук серед тогочасних науковців і досі залишається одним із найавторитетніших краєзнавчих джерел.

Широковідомими роботами Е. Руліковського також є «Давні дороги і шляхи на правому березі Дніпра» (1878), «Етнографічні записки з України» (1879), «Опис Київського повіту» (1913) і нариси про міста і села України у виданні «Словник географічний Королівства Польського та інших країв» (1880–1904).

У грудні минулого року громадські організації «Ініціа-

тивна молодь мотовилівських сіл» і «Громадський актив селища Борова» провели вечір пам'яті Едварда Руліковського та ініціювали реконструкцію склепу, де 1900 року був похований видатний дослідник (див. «КіЖ» № 45–48 за 2015 рік). Ініціативу молоді підтримала польська громада Фастівщини, яка розпочала збір коштів на реконструкцію і домоглася підтримки проекту урядом Польщі.

Святу месу правив апостольський адміністратор Київсько-Житомирської дієцезії РКЦ,

єпископ Віталій Скомаровський. На подію зібралося чимало гостей із Фастівщини та зі столиці. Серед присутніх – Надзвичайний і Повноважний Посол Польщі в Україні Ян Пекло, консул Республіки Польща в Києві Агнешка Рончка, начальник обласного управління культури, національностей і релігій Ігор Подольняк, Фастівський міський голова Михайло Нетяжук, голова Фастівської районної ради Геннадій Сиваненко та інші.

Меса, промови, куштування національних польських страв, міні-концерт, козацькі забави – це стислий перелік подій цього дня. А в найближчому майбутньому – наукова конференція, присвячена Едварду Руліковському, відкриття музею, який буде розміщено у відреставрованому склепі, і відновлення римокатолицьких богослужінь у Мотовилівці. Плани у місцевої громади, погодьтеся, амбітні. Але побачивши на власні очі, якого результату вдалося досягти за рік, – сумніватися у їхній реалізації немає підстав.

Фото автора

Над срібним плесом Сноу

1 жовтня в селищі Седневі Чернігівського району, розташованому на мальовничій березі оспіваної Леонідом Глібовим річки Сноу, відбулося Всеукраїнське літературно-мистецьке свято «Седнівська осінь».

Серед цьогорічних знахідок-сюрпризів для завсідників літературно-мистецького фестивалю з'явилися одразу два варті уваги і схвалення об'єкти: пам'ятний знак на місці колишньої малярні, послугами якої користувався свого часу Тарас Шевченко, і так звана «музейна вуличка просто неба» біля Георгіївської церкви.

Як пояснив заступник голови Чернігівської РДА, відомий краєзнавець Андрій Курданов, все це орієнтовано не лише на нинішню допитливу публіку, а

й на гостей наступних фестивалів та потенційних туристів.

Серед несподіваних ракурсів свята – зустріч із «живим» Тарасом Шевченком. Враження таке, ніби Кобзар щойно підвівся з осличка біля залишків липи, під якою колись творив свою поему «Осіка», і

попрямував знайомитися з нащадками. До речі, Станіслав Новак, який переміг у конкурсі двійників Т. Шевченка, виявився доволі комунікабельною людиною, і в розмові з зацікавленими людьми не тільки схвально відгукнувся про літературно-мистецьке свято,

а й закликав плекати омріяну Пророком вільну Україну.

На фестивалі можна було поспілкуватися і з сучасними митцями та письменниками, зокрема з Іваном Драчем та Юрієм Мушкетиком; оглянути численні виставкові комплекси територіальних громад, національних заповідників, обласних музеїв, Центру народних ремесел для дітей та юнацтва, пошмакувати кулішем, узваром та пирогами.

А різножанрова концертна програма фестивалю за участю професійних і кращих аматорських колективів стала чудовим десертом для душі кожному, кому пощастило того дня спізнати чари «Седнівської осені».

Василь ЩЕРБОНОС
Фото Леоніда ВІЛЕНСЬКОГО

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

ПІСЛЯМОВА

■ І ОДИН В АВСТРАЛІЙСЬКОМУ ПОЛІ – ВОІН

Юрий Ткач

Наприкінці минулого тижня у столичній книгарні «Є» відбулася зустріч із цікавим чоловіком. Він – австралійський українець або ж український австралець. Юрий Ткач – перекладач з української на англійську, що є явищем досить нетиповим. Але для цієї людини перекладацька діяльність давно стала покликанням і водночас професією, яка не передбачає особливих прибутків. Та успіх своїй творчості він забезпечує сам, судячи з почутого під час заходу, який пройшов у День перекладача і з перекладацькою аудиторією.

Пан Юрий розповідає, що в Австралії досі мало хто і мало що публікує про Україну. А вже про українську літературу – і поготів. Каже, що український письменник, книги якого там купують, – це Андрій Курков, а інших – ні, навіть Шевченка, якого часто плутають із футболістом.

Отакі реалії, яких Юрий Ткач не боїться і торує шлях до серця австралійців своїми методами. Перекладає твори Марії Матіос, Анатолія Дімарова та інших авторів. Вибирає тексти за власним смаком і бажанням, адже він українець, що народився і виріс в Австралії, але все життя мріяв пізнати землю та культуру свого роду.

За словами пана Юрія, твори Марії Матіос на англійську перекладаються йому легше, ніж той же Дімаров, бо все ж українська, що «законсервована» в середовищі діаспори, для нього більш зрозуміла, а твори письменників Центральної та Східної України – трохи важчі, але цим же й цікавіші. Перекладає триптих Дімарова взявся тому, що в його романах менше страждань, але дуже добре показані схеми організації голодоморів.

Юрий Ткач вважає, що за Україну треба боротися, і в Австралії шукає однодумців, знаходить найчастіше серед представників різних національностей. Там – це типова поведінка для кожної культурної людини.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Голосіївська Говерла, або «криївок ми не копали...»

Леся САМІЙЛЕНКО

Іду на гору, що є серцем столичного Голосіївського парку. Чи горбом для всіх, хто має не лише патріотичне мислення, але й серце, що належить Україні. Іду і думаю про тих, хто поруч зі мною...

Молоді батьки з малими дітьми, літні люди, які не можуть не прийти, бо там збираються не лише їхні однодумці, але й молодь. І їм, цим людям, дуже радісно від того, що є така гора.

Патріотична і навіть відверто націоналістична, адже свято, на яке ми всі йдемо, піднімаючись на київську Говерлу чи й Голгофу для українських патріотів, – має назву Міжнародний бандерівський фестиваль «Голосіївська криївка».

А ведуча концертного дійства, сонцеволоса Діана, оголошуючи зі сцени черговий виступ, ще й пожартувала: «Вітаю! Бандерівців, петлюрівців...» Я би ще додала: мазепинців та всіх українців, які пишуться тим, що є такими від колиски до могили.

У Голосіївському парку і на горі гості нічого не копали, не псували, навіть не смітили, бо добре розуміли всю відповідальність, яка лягла на їхні плечі, – за все, що робиться в державі. Адже тут живуть не лише українці і ті, кому не спиться від успіхів в українській справі. Обиватель ще й досі боїться і цурається правди про патріотів, які творили

Фото Яна МАШТАЛІРА

«Рутенія» та Ян

нашу історію, а живих жахається, мов чуми.

Цікаво, що серед велелюдного націоналістичного фестивального форуму було чимало молодих людей, які між собою розмовляли російською, але прийшли з дітьми й уважно придивлялися і прислухалися до всього, що діється. Не думаю, що повернулися розчарованими у виборі місця відпочинку, адже їх на кожному кроці зустрічали не лише ввічливо, але й доброзичливо всі, хто був причетним до творення цього дійства.

Організували і ярмарок-продаж, учасники якого реалізували свої вироби та страви задля спільної мети: допомогти молодому бійцю Артему, котрий потребує коштів на реабілітацію. Пізнавально було подивитися і навіть придбати товари від креативної команди учасників цього фесту, яка запропонувала вироби з гільз, що їх бійці збирають на фронті, передають, а дівчата розписують символікою та орнаментами. Такий сувенір може стати хорошою згадкою про

програма проявила ще й чудовий смак та правильні музичні орієнтири.

Все було так добре і радісно, але... в неділю на сцену вийшов голова партії «Свобода» Олег Тягнибок із сумною звісткою: декілька годин тому на війні загинув 24-річний Мирослав Мисла. Крила «Голосіївської криївки» стрепенулися, але якимось чином піднялися, бо все, що тут відбувалося, було пропущено і крізь серце молодого бійця. Кожен виступ учасників другого дня фестивальної концертної програми був освячений присвятою загиблого воїну.

І як тут не згадати тих, кому не лінки і не страшно було стати під патріотичні, націоналістичні прапори та гасла організаторів. Зі «старих перців»: «Хореза Козацька» «Рутенія», «Вій». І далі послідовники українського патріотичного музичного процесу так викладали свою любов та запалювали серця всіх присутніх, що пригадався навіть легендарний Данко та слова Лесі Українки: «Я маю в серці те, що не вмирає...»

Veremiy

Газета «Культура і життя»

№ 41 (4716), 7 жовтня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор

Євген БУКЕТ

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
 Тел.: +38 (044) 498-23-64;
 +38 (097) 111-17-56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2017 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 117,92 грн;
 рік – 234,64 грн.
 У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
Передплатний індекс 60969

 Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

Ціна договірною

